Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ◆ ЕРА, 17 МАЙ, 1984 ШУ. ◆ № 59 (6937). ◆ Мах 3 кеп.

г. МОСКВЕ ГУЛБЕННАЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ШОЛЛАГIЧА МУЗЫКАЛЬНИ ФЕСТИВАЛА ДОАКЪАШХОШКЕН ХЬАЬШАШКЕН

Дег тlара моаршал ху аз Советски Союза столице гулбеннача дунен халкъашта юкъерча Шоллагlча музыкальни фестивала доакъашхошкен хьашашкен.

Хlана традиционни а хиния дlаоттац латтача цу музыка цlейн лоархlаш бениха ба. Цхьа белхьан доацаш дац итташ мехкашкарча музыкальни искусства прогрессивни деятелий уйла фестивало шийна тlаозаш хилар. «Гуманизмана тlехьа, халкъашта юкъерча машарах доттагlалан тlехьа а музыка» яхача цун девизо хьакхайкаду хьалха латтача художественни интеллигенцея дагадоаххараш, из гаргарен кхетаешн я миллионаш болча искусство езарашта. Унахцlена уйла йолаш мел болча наха кхетаду, машара хьалашка мара сага творчески, кхолламе гlулакхаш хьагучадувргдоацилга.

Тахан массине а юкъара машар чlоагlбарал, ядерни тlема кхерам дlабаккхарал бехктоххамегlа а саготагlа а долаш дeкхар дац. Из деза гlулакх кхоачашдеча лоархlаме сий долен дакъа лоац музыкальни искусства деятелаша. Музыка — перевод е ца езаш йола искусство. Цун низ кхоач нах кхетабе, беркатеча идеалий духьа ценалеча гlулакхашта цар дегаш уракхтаде, дагардараш уйлаша лакха лоаттае.

Советски Союз, ленински васветаш кхоачаш а деш, массаза а, шийна дерригa истори хьа мел доагlача хана, тешаме хиннай халкъашта юкъерча доттагlален вlаши дагарадараш кхетадарен идеяшта, цо шийна де йиш йолаш мел дола хlама да а даьд, хlана а ду машар лоаттабара чlоагlбари духьа. Цудухьа къаьстта дика хет вайна, из дерригдунен музыкантий форум вай лаьттан тlа хилар.

Цlенача дег тlара лов сона дунен халкъашта юкъерча Шоллагlча московски музыкальни фестивала доакъашхойн хьашийн къаьга сийрда художественни уйлаш хилар, цар беркатеча гlулакхашка искусство тоаяр духьа, халкъашта юкъерча машарен доттагlален духьа морла толамаш лахар.

К. ЧЕРНЕНКО.

Машара гlю ду музыко

Дунен халкъашта юкъера Шоллагlа фестиваль Москве хьаеллар

Москве хьайийллай дунен халкъашта юкъера Шоллагlа музыкальни фестиваль. «Гуманизмана тlехьа, халкъашта юкъерча машарен доттагlалан тlехьа я музыка» яхача цун беркатеча девизо советски столице гулбаьб шоазтикъе итт сов гlча мехкара прогрессивни мастераш.

Кlоарита символични да, из лоархlаме форум музыкальни культура халкъа вахарах дlахадаргдоаца дакъа а хиния дlаьттача Советски Союзе традицени хилар.

Фестиваль торжественно хьайийллар 15 мае П. И. Чайковске цlерагlча консерваторе Йоккхача зале. Из хьаеллача хилар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Г. А. Алиев, культура бокхий деятелаш, общественноста викалаш, довзол дехьара хьаьший.

Дlаьхдаь тlоврал а токаш тlаййцар новкъоста К. У. Черненкос дунен халкъашта юкъерча Шоллагlча музыкальни фестивала доакъашхошкен хьашашкен дахьийта Моаршал. Из lодийшар оргкомитета председатела, СССР композиторий Союза хьалхарча секретаре Т. Н. Хренникова.

Фестивала берригача доакъашхойн хьашийн цlерагlа по дег тlара баркал аьлар Константин Устинович Черненкона по дег тlара дешаш аларахи дика доацаш дахарахи. Советски кулгалхочо фестивала аьча терионо тешал ду, лаьттан тlа машар, халкъашта юкъера доттагlала вlаший дагардараш кхетадалтеш чlоагlдара, даьгье лоархlамеча фактора санна цу событе мах беш хилара.

Фестивала дакъа лоацараша моаршал делар Моссовета исполкома председатела В. Ф. Промыслова, СССР культура министра заместителе Б. В. Зайцева.

Хlаналарча дунен тlа музыкаге кхоачача лоархlамеча даькъах дийцар А. Райчева (Болгари), М. Ш. Вакане (Алжир), Н. Терахарас (Япони), Н. Паласиос (Испани). Цар баркал аьлар московски фестивале — вай хьарча композиторий творчества истара доюхагlдолча хьажаре — дакъа лаца воаш хьехарах.

Фестиваль хьаеллар хьакхайхаду. Торжественно ен Советски Союза Паччахьалкхен гимн.

Цул тlехьагlа даймехка искусства историе сийлахьа оагlонаш юкъаенна йолча зае музыка еар. Концерт дlадоладелар советски музыка еар. Концерт дlадоладелар советски музыкальни классика а хиния дlаьттача «Кола Брюньон» яхача Д. Кабалевски операна тlехьа локхача увертюрица. Гулбеннарашa дег тlера моаршал телар дирижерски пульта хьалхалкара моттиг хьалацача гlорваьнача композиторга. Цу сарахьа йийкар вокх советски авторий сочиненеш а. Р. Щедрина ладугlарашта бовайтар шийна керда болх — «Автопортрет» яхача симфонически оркестра язъяь вариацеш, Е. Светланова — шоллагlа рапсоди.

Вай хьнарча массаша белгалйоалаш я концерта программа юкъейнна довзол дахьарча авторий сочиненеш. Царех а норвежски композитора О. С. Клама «Машарах йола диспут», скрипкана, виолончелена, оркестра А. Виеруc (Румыни) яздань цхьа концерт, «Дагадоагlараш» яха чехословацки автора Я. Циккера произведенеш.

Хьожараш чlоагlа раьза болаш чакхдаьнача концерте дакъа даьлар СССР Паччахьалкхен академически оркестра (дирижераш Е. Светланова Д. Китаенко), Юрлова цlерагlча республикански академически эрсий хоровой капелло, СССР академически эрсий хоро, бовзаш болча солисташа.

Дlахо — дика уйлаш дагардараши чулацача музыкица хургдолча вlашагlкхетарех дика итт ди.

* * *

Дунен халкъашта юкъерча музыкальни фестивала доакъашхошен хьашашен В. И. Ленина Мавзолее а баха, венок йиллар. Иштта венок йиллар Кремлевски пена кхерча Вовзаш воаца салтечун каш тlа а.

(ТАСС).

ХОРЖАМИН ОКРУГАШКА ГlОЛЛА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕПУТАТАШ ХОРЖАШ ХИННАЧА ХОРЖАМИН ИТОГЕХ ЙОЛА

ХОАМ

1984 шера 13 мая г. Грозне Заводской районе № 20 йолча Андреевски хоржамий округе, Малгобекски района № 99 йолча Тимирязевски хоржамий округе, Наурски района № 123 йолча Фрунзенски хоржамий округе, Сунженски района № 141 йолча Троицки хоржамий округе гlолла хоржамаш дир Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советe.

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советe деча хоржамашта йолча окружной хоржамий комиссеша хьажхьачад лакхе белгалъяьча хоржамий округашка гlоллар-ча ерригача 10 участкови хоржамий комиссегара кхадж тассарах дола протоколаши кхадж тессача хьехнннарех йола даннеши.

Кхадж тоссача дакъа лаьцад харжархой списокашта юкъебихьа хиннача беррига харжархоша — 13600 саго.

Депутаталла харжа оттабь хиннача кандидаташа тlехьа кхадж тессаб дуккха а дукхагlа болча харжархоша, цудухьа Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депута-[illegible]

№ 20 йолча Андреевски хоржамий округе гlолла — Шевердина Галина Ивановна — СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода аппаратчица;

№ 99 йолча Тимирязевски хоржамий округе гlолла — Белхароева Шахмарзий Iайшет — «Малгобекнефть» НГДУ мехкадьтта кийчдечея дlаухийтачен цеха лаборантка;

№ 123 йолча Фрунзенски хоржамий округе гlолла — Косумова Роза Мовладиевна — «Комсомольский» яхача комсаш лелаеча совхоза болх-[illegible]

№ 141 йолча Троицки хоржамий округе гlолла — Целовальников Василий Петрович — халкъа депутатий Сунженски районни Совета исполкома председатель.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета нийслагlа сесси хьаеллар

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета нийслагlа сесси хьаелларгlа 1984 шера 18 мае lуйранна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара Цlагlа.

Депутаташ дlаязбу укх шера 17 мае lуйранна 9 сахьат даьлча дейса сийрайна 7 сахьат даллалца Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумехь (Комсомольски улица, 112, 4-гlа этаж, № 101 йола цlа) 18 мае lуйранна 8 сахьат даьлча дешан КПСС обкома политически дешара Цlагlа.

Яхье хьалхалаттараш

Дог хьесташ да толамаш

Вай республикерча бурув тохара балхий управленешта юкъе яьрлача социалистически яхье хьалхара моттиг дlа ца хецаш хьайоагlарех я укх шера Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллектив. Цхьанкха бутт дlабахийтад цо шe тlайнца декхараш тlехкхоачаш ца деш. Из вlаштlехьдоал бурувдеттараша балха хана, бурув деттача оборудованех бизза пайда ийбарах, бурув тохара технологически режим нийса лелаярах къахьегамен производственни дисциплина ма хетта дика тоаярах. Ер шу доладелча дениз тlаьннача паччахьалкхен планагlа лаьрхlачул совгlа цар техад 1300 метр бурув. Лаьрхlа хиннача тайпара бурув теха йисте а яьккха, мехкадьтта воахараша цар дlаеннай цхьа скважина.

Къахьегама овсарле лаккъара бийн бетта план 20 процент совгlа тlехьхоачашъяьй лаьттан чекаш техпаран. Бурув тохарга дlабоала мах лохбарех производствена кхоаьд 115 эзар сом. Хlара становка бетта бурув тохара сухала задания цхьайтта процент гаргга тlехкхоачашъяьй. Бурув тохарга дlабода мах заданех лаьрхlачул лохбарах, химически реагенташ, электроэнерги, утяжелитель, кхыйола материалаш кхоарах ер шу доладелча дениз планагlа лаьрхlачул совгlа паччахьалкхена 990 эзар сом пайда баьб УБР бурувдеттараша.

Укхаза цхьайкха бригада ца паччахьалкхен плани тlайнца социалистически декхараш тlехкхоачаш ца деш. Царна юкъе а къаьстта дика къа а хьегаш, яхье кхьаланза хьалха латташ кхаарца белгальяьнна я буровой начальникаш Тимазов Владимир Дмитриевич Древорубов Алексей Ефремович, Савельев Геннадий керте латтача бурувлеттарий [illegible] ваш. Цар хlинзалехь кхоачашъяьй бурув тохара пхе бетта план.

◆

Декхарех лоархlабу

Грозненски ремонтно - механически завода коллектива балха тlа боаьъонна йола программа а хиния дlаьттад «Дикагlа къахьеге — вай дикагlа дахаргда» яха КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста К. У. Черненкос Москверча харжархоща вlашагlкхийттача хана аьнна дешаш. Цу лостамагlа шоай хьнари ниэи кхо ца беш къахьегаш ба завода болхлой. Цунга хьежна дика да цар доакаш дола къахьегама толамаш а. Ер шу доладелча дениз хlанзалехьа паччахьалкхен планагlа лаьрхlачул совгlа цар арахийцай 92 эзар сома маьха товарни продукци 28 эзар сом мах бола нормативно-цlена продукции, хlалта заданел совгlа ехкар 78 эзар сом мах болаш яр.

Къаьстта дика тоадаь завода коллективо укх шера шийн технико-экономически хьокхамаш а. Хьамсарча партe хьалхенна оттадаь декхараш толаме кхоачаш а деш, къахьегама овсарле лаккъара заданин 1,2 процент тlехкхоачашъяьй цо. Арахецача продукцега дlабода мах лохбарах, мlегиачун а дукхачун а кхоамбарах ер шу доладелча дениз заданел совгlа паччахьалкхена баь пайда 112 эзар сом ба.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцай Ходырев Василий Ивановича кулгалдеча мехкадьтта оборудованена ремонт еча участкан Черкасов Виктор Васильевич керте латтача котельно - сварочни участкан. Хlаьта цехашта юкъе хьалха латташ я Абубакаров Мовлады Сиmassевича кулгалдеча цхьоалагlча цеха коллектив.

Нохч - Гlалгlай «Терапевтически небально - дикчи хlама еча производственни объединенена чуйоагlача Ермоловски филиала болхлоша хьанар кхо ца деш къа а хьегаш, толаме кхоачашду шоаш укх шера тlайнца социалистически декхараш.

Цу объединене шерра социалистически яхь йоаржай слеханта, бригадашта, цехашта юкъе.

Цу яхье хьалха латтачарех я Цукуев Хlароа кулгалдеча смена коллектив.

Сменан мастер волаш Ермоловски филиале Цукуев Хlарона болх бу дукха ха а, кагирхой лиехавча а во ва.

СУРТА ТlА: сменан мастер Х. Цукуев.

Я. ЦУВВА сурт.

БУРУВ ДЕТТАРАША ЛАЬРХlАД

Ер шу доладелча дениз 10844 метр бурув техад Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коллективо. Из, цул бийн бетта йолча планал 644 метр совгlа. Цу юкъа шиъ скважинашта испытани яьй, йоагlар цаl мара йоацача. Иштта, керда кхоъ бурув тоха установка хьалъяьй, кхояьй 100 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 400 тонн lаьржа металл. Дlабахача бийн бетта керда шиъ мехкадьтта доалла моттиг хьайийллай. Уж я номер 22 йола «Серноводская» яхара номер цаl йола «Октябрьская» яхара, тlеххьара яр вежарашха йолча Армянски СССР-е хьайийлла я.

Во дац бурувдеттарий укх беттара хьоккхамаш а. Цар дош деннад духхьал май бетта 2500 метр бурув тоха.

Нов. К. У. Черненко къамаьла текст йийшачул тlехьагlа ше кердача «Серноводская» яхача скважине бурув тоха вахте дlаоттача хана, коммунистически къахьегама ударника, бурувдеттачо Дахшукаев Абос аьлар: «Таханарча дешо дlадехарашка хьежна вайга долча технически кхоачамаша торо лу дикача къахьегамца Лаьхен низ чlоагlбеча из кхы а йlаьхегlа еча воашкара доагlаш дола дакъа юкъедакха, цу гlулакха эшар—вай дика къахьегам. Оала дош лу хlара тхоай смени декхар 120 — 130 процентал кlезигагlа доацаш кхоачашде».

Цунгара масал а эцаш хlанз болх беш ба бурувдеттараш, цар гlончий шортта ба. Царех ба Макаров Борис, Лихоман Николай, Юрин Виктор, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Дикача къахьегама толамашца чакхбаьккхар укх шера бийн бутт Нохч - Гlалгlайчен гlишлон управленена чуйоагlача ворхlлагlча СМУ коллективо. Генподрядагlа балхаш дара план 103,5 проценти шийн низаца балхаш дара план 101,9 проценти хилар. Планал совгlа 19 эзар сома мaьха гlишлон - монтажни балхаш кхоачашдир. Цу юкъа къахьегама овсарле хилар 101,1 процент.

«Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдиен хьадер дукхагlен хилийта!», яхача девизагlа яхье яьнна къахьегаш дукха бригадаши участкаши я управлене. Дикагlчарна а юкъе дикагlа къахьегарца белгала я Л. Магомадов керте латта комплексни бригада. Цо хlанз къахьегъатlахулача бетта чотагlа. Хlара дийнахьара нормаш 140—150 процент кхоачашъелга массазара гlулакх а хиннa дlаьттад цу бригада. Хlанз из болх беш я В. И. Ленина цlерагlча мехкадьтта чакхдоахача заводе Г-43 яха лоархlаме установка хьалъеча.

Цул дукха тlехьа ца юсаш болх бу И. Богаев керте латтача бригада а.

У. ПОВХАЛОВ.

Дош деннадале — кхоачашде

Назрановски района «Знаменский» совхоза хьайбай фермана юкхе уллача кхий тlа гlолла бухь била йода яцъ трактор. Цига бlаргагу тхона совхоза № 2 йолча бригада бригадир Яндиев Мухьмад.

— Кхаь бригада механизатораш ба укхаза тахан болх беш. Хьайбай фермана юкхе хургйолаш дlае лаьрхlар суданка яха бун я. Верайтта гектар мара яц из, хlаьта тахан из дlайийла йоаяхиргья.

Дика дагадеха хlама да доакъар фермана гаьна доацаш хилийта дагахьа укхаза суданка дlаюош хилар Цкъадале, доакъар кулг мlала хургда, шоллагlа-дале; цунца хьовзам кlезигагlа хургба.

— Ер барайтта гектар хайра хlама яц тхо санна долча механизаторашта, — йоах, вела а къежаш, бегаш беча Точиев Бек-Хана. — Ер-м дlа дьра юргъар оала саралехьа.

Дикача болхлочун санна цlи йоаккхаш ва Бек-Хан цо болх беча шоллагlча бригаде. Кхы цул вогlа къахьегаш бац цунца цхьана укхаза суданка дlаюош боакка кхьча бригадашкара механизатораш а. Царех ба цхьолагlча бригадера Картоев Мухьмад, кхоалагlча бригадера Евлоев Уматгирик Евлоев Альмади. Кхьане буц дlаюошe шийн тракторaца дискования ешa вoда Евлоев Альмад.

— Кхьайола культураш дlаера гlулаех мишта лел шун шоллагlча бригаде? — Из хаттар ду аз бригадирага Яндиев Мухьмадага.

— Тха дlае езаш яр 300 гектара тlа хоартолаш, уж дика а сиха а дlайийра тха болхлоша. Цул совгlа, 310 гектара тlа хьакхlаш дlае а цхи дк мара эцанзар тхона. Цул тlехьагlа хоартолашта обработка яра балхаш даьд гербицидаш техай. Иштта сиха уж балхаш даь тхо даргдацар тха механизаторашa шоаш кlезига а кхобальбала ре. Хьакхlаш дlаюоча белгальаьлар Шахоев Яхьъя, Гайтов Тархан, шоаш укхаза гуш волa Точиев Бек-Хан, кхыбараш.

Дика лер юташ хилар культураш дlаюоча юкъа лелаьь социалистически яхь а. Яндиеа керте латта бригада яхьеньяьиар Галаев Хизар кулгалдеш волча кхоалагlча бригадина. Цхьаькха хиннавац царех балха тlехьависа лоаш, цудухьа пхьакха хьалха ца воалаш е тlехьа ца вусаш, цхьатарра дlайийна баьлар уж хьакхlаш. Шинна а бригада механизатораш ден норма 14,5 гектар мара йоацача дlаюора 20—25 гектар.

— Укх шера хlара гектара тlара планагlа чухха йоагlараш 29 центнер хьакхlаш я тха. Бакъда, оала тlайнца декхараш дукха лаккагlа да, — йоах Яндиева. — Хlара гектара тlара 35 центнер чухха лерхl оала. Дукхьал тlайнаа алийта тlайнна декхараш дац уж. Хьалхе а тхоашта уж кхоачашдулургдий а хьена, тхоай горонаш а йовзаш тlайнца да. Цхьа-[illegible] дара дукха къахьега дезаргдаь.

Иштта доккхий декхараш тlайнцад бригада хоартолий хьувкьам чухха а.

— Кхоачашдулургдий вайна, — йоах Яндиев, вела а къежаш, юкхе латтача Точиев Бек-Ханага.

— Дош деннадале кхоачаш ца дича йиш-м дацьра [illegible].

Иштта цар механизатора дениа жоп. Хlаьта, Бек-Хана а цуп новкъостаща а шоай декхараш кхоачашдергхьларах теша безам боагlа.

С. АРЧАКОВ.

СУРТАШ ТlА: «Знаменский» совхоза механизатораш суданка дlаюош ба; шоллагlча бригада механизатор Точиев Бек-Хан.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ХЬАЙБАШТА — МОША ДОАКЪАР

Грозненски района «Атагински» совхоза механизатораша соаьха гуракхен укх шера бlаьстийн доакъара лаьрхlа дlайийнача культурех цхьаьраш хьакха мегаргйолаш хьалгьэттай.

5 мая дениз фермашкарча болхлоша шоай хьайбаш кхоаб мукхен люцерная баьцаш а телаш. Коллективни хьисапе къахьегаш йолча Гайтемиров Ширване, Вазаев Адиана, Батаков Байке, кхычa механизатораша кулгалдеча звенеша хьалхехьаьб доакъара лаьрхlа 200 гектара тlа дlабийна мукх 230 гектара тlа люцерен.

Уж культураш тlайолча кхашкара хlара дийнахьа 80—90 тонн моша доакъар доаккх совхоза болхлоша. Из тела доладелча гlоне фермашкарча хьайбашкара хьайбоакха шура а дикка дукхагlа я. Нагахьа санна хьалхагlа дийнахьа-буси йоаккхаш хинар 7,4 тонн ханнаяле, моша доакъар тела доладелча дийнахьа дено йоаккхар 8,5 тонн я. Иштта дукхагlа я паччахьалкхенга йоахар а. Хьайбаш дика кхаберах а ца доагlара доал дарах а фермашкарча болхлой латтуш боал паччахьалкхенга карарча шера ах шера шура йоахара план хапал пхи-яях да хьалха кхоачашъе.

Хьайбашта моша доакъар лоаттадеча къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу комбайнераша Ахмадов Пашаеи Сугаиюв Мохьмаден.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СВЕКЛАЙ КХАШКА

Апрель бутт юкъе кхаьчача хана дlайха маьлха дешош даьлар. Кхаш леладерий балхашта кхы а йоакхос езаш дола гlулакхаш lоттlатехар цар. Кхетадеш мe дий хlара сахьатах къахьегама овсарле лакха йолаш пайда эда безнга. Из дага а долаш къахьийтар укх бlаьстан хозача денощка «Красноармейский» совхоза механизатораша.

Тхо хилар свеклаш дlаюош йоалача хана цу боехама № 1 йолча тракторно полеводчески бригаде. Цар хьалхагlе а тоадаь lодиллалар лаьтта, цунах йоахал чуенна йолаш дlаде мегаргдолча денозна дlадийнад свеклай фу. Совхозо хьалхагlе а белгалбаьхабар из яьхера культура дlае а кхее а гонийл йолаш бола ийх. Царех ва коммунист 30 шу совгlча хана лаьтта леладира болх беш хьавоагlа Цакаев Саlид, дукхача хана дениз цу боахаме къахьегаш вола Израилов Салман.

100 совгlча гектара тlа дlайийнай совхозо укх шера шеара свеклаяи доакъаргйийна лаьрхlа свеклаши.

Белгалдаккха доагlа, кхашка деча балхашта тоххам беш халкъа тlаьхьонамхой, депутатски посташ хилар. Уж цар воашта юкъера хьа а керка, шоаш оттабь ба. Укх шера кхашкарча балхашка арабоалар, уж дlадоладар къаьстта дика вlаштlехьдаьнна хиннад цар. Цунна тешал ду механизаторaца цхаш а.

— Хlара дениа 12 — 13 гектара тlа лакхача агротехнически боараме фу дlаде йайоал тха, — йоах Салмайн. — Къаьстта уйла тlайохийт оаха, — яхаш дувц механизатора Израилове, дlахо, — хlара болхлочо овсарен дикен къахьегара. Цхьабаьнда, цхьаннена а къайле яц, болхлочо мел дика къахьеге а, цо хьийгача къах хьахиннар цунна гуш да хиича тоаям баккхаре башха тlакхуш. Къувсийнахь делае лаьш из хургдаьлла. Цудукхьа, болхлочоа массаза а вов це доаккхача вхчаш, шийна лургдолча совгlата дукха къахьега, даьрхlа, кхьычарел тlехьа ца вусa гlерташ болх бе.

Ма дарра, аьгча, из тернаа а ден ду оала балхаш. Болхлочун къахьегама овсарле лакхъара хьаьхаш тайп-тайпара да, хоаставе воагlача метте [illegible] хоаставар. Ледара болх беш волчунгахьа озабезам а беш, дикагlа къахьегар цунца дlа ца хьекиар... кlезига хlама дац из.

Израилове лувиачунга раьза хиннa ладугlаш [illegible] вок механизатораш.

Свеклайн кхыйола культурaши дlайийрача лаьтта минеральни удобренеш товсийн хиннав хlара дениа норма 200 процент кхоачашъеш вола цхьоалагlча хьажа механизатор Хадиев lийса.

Къоца, хlанз а эсаре вода ха тlаккачахза ва Дасиев Сайд-Мухьмад. «Т-150» яхача трактораца болх бу цо. Укх бригаде слесарала болх беш ва цун воша Дасиев Лаьча а. Цу бригаде къахьегаш хиннав районе цlи хоза ахархо, коммунист Вемурзаев lаьла. Шийн даь леррагlа ахархо а хиннa дlавахав цун воl.

Цхьан дезале кхоацамкхоакха воаш къахьегаш дукха болхлой ба совхоза. Шерра социалистически яхь а йоарикаь, хьинаре къахьет № 1 йолча бригада механизатораша. Цар йиг тlара къоабалъю КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума решенеш, цига нов. К. У. Черненкос даь къамаьл.

С. МАДАРОВ.

Социалистически яхьа дневник

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ!

Йиллача хана хилийта ерригa поставкаш

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Парте XXVI съезден цул т1ехьаг1а хиннача КПСС ЦК Пленумийн решенеш вахаре чаяха а йоахаш, Нохч-Г1алг1айчен индустре болхлоша рапорт делар 1984 шера биъ бетта план ханал хьалха кхоачашъярах. Планаг1а лаьрк1ачул соаг1а маьхала яккхар 16 миллион сом мах бола тайп-тайпара продукци. Толаме кхоачашъяьй къахьегама оасарле лакхъярех кхыча технико-экономически хьоахамийн план а.

Производства эффективность лакхъяра лаькъе деча балхашта юкъе лоарх1аме моттиг д1алоац ерригача номенклатурах продукци маьхале яккхара план кхоачашъяро. Из кхоачашданза даргдоаца закон а хинна д1алттад республикерча дукхача производственни коллективашта. Номенклатурах продукци арахецаро в1ашт1ехьдоалейт халкъа бовхам а бахаш бола нах а эшаш долча товарашца 1алашбе.

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.), февральски апрельски (1984 ш.) Пленумий решенеша хьалхашка оттадь декхар да предприятей, 1алашон органий, транспортни кхычен организацей производственни взаимоотношеней дикаг1йола формаши методаши дет1ахкхувлар, потребителий заказашкен д1аьххача хана долча договорашкен хьежна поставкаш ярех продукци д1а-хьа ахийтарел планови заданеш шиъ хиннахьей лакха дикал йолаше кхоачашъяра даькъера дарна т1алатта бехктоахам ч1оаг1бер.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето сецам баьб продукцена поставкаш яра дола договорни декхараш доаг1ача хьисапе кхоачашде дезаш хилара хьакъехьа, цу г1уланга т1ехьара министерствий, ведомствий, предприятей бехктокхам айба безаш хилар белгал а доаккхаш. Практи[illegible]чи лоарх1аме документ кхоачашдича торо хургья пачхахьаликкен а планови а дисциплина ч1оаг1ъе, керттерча производственни фондех, материальни къахьегамен ресурсех дикаг1а пайда ийбе, култалдара йола интенсивни методаш толаме юкъейоалае.

Х1ара коллективо бега балха бе боаг1аш бола мел бара дола закон а хинна д1аотта ева поставкаш яра план кхоачашъяьлта, цуьнга хьежна мара болхлошта премии а ца луш. Ерригача номенклатурах продукци д1акхахьийтара дола договораш кхоачашдара дакъера бехктокхам т1алатт предприятей кулгалхоштен специалисташтен.

Даьча договорашта хьежна т1ехьйца декхараш кхоачашдара хьакъехьа дикка опыт 1оаьйй республикерча дукхача производственни коллективашта.

1984 шера биъ бетта продукци маьхала яккхара план, поставкаш яра йола задании декхараш т1ехьа д1алаьрх1ача, толаме кхоачашъяьй «Грознефть», «Севкавнефтегазпереработка», «Оргтехника» яхача производственни объединеней, Грозненски ремонтно - механически, «Промавтоматика», НПО опытни, Г1. Ахриева ц1ераг1ча, «Электроинструмент», «Трансмаш», Гудермесски «Медиструмент», «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни заводий, «Терек» яхача мебельно-дахчан х1амаш еча объединене, кхы дукхача предприятей коллективаша. Цу предприятей опыто хьахьокх нитта къахьега кхыча коллективий а торонаш хилар.

Хьалха д1аяхача хана сана х1ана а т1ехьа боаг1ача хьисапе лоарх1ам бац договорни дисциплина, мела лел цуна т1ахьожам, делабелга. Цудухьа укх тайпара г1уланаш нийслу предприятешка. Продукци маьхала яккхара 1984 шера биъ бетта план Назрановски трикотажни фабрика коллективо д1аьъ процент кхоачашъяьй, х1аьта чухьнахьа дувхаду барзкъаш хьадара план 97 процент мара кхоачашъяьйц. Грозненски кондитерски фабрика продукци маьхала яккхара план 108 процент кхоачашъяьй, кондитерски изделеш арахецара план 90 процент мара кхоачашъяьйц, из бахьан долаш потребителешка д1а ца кхоачаш йисай 136 тонни кондитерски изделеш.

Потребителий дукха декхар т1адисар «Грознефтеоргсинтез» яхача Грозненски производственни объединенена, «Пищемаш» завода, «Чачингплодоовощхоз», швейни производственни объединеней коллективашта.

Еррига республика хьайнача потребителашка д1а ца кхоачаш йисай 1,5 эзар кубически метр ердых, 70 эзар чухьнахьа дувхаду пазата баракъаш, яс эзар т1ехьнахьа дувхаду пазата баракъаш, 13 тонн колбасни изделеш, 185 тонн кондитерски изделеш, кхы дукха йола продукци.

Х1анз а т1ехьа д1адаланза да во продукци арахецаргa, из хьалхарча даькъе доаг1аш да моттигерча промышленноста министерства предприятешка, кога г1ирс бечен Назрановски трикотажни фабрикашта, маьхк еча заводашта. Цудухьа кога г1ирс, швейни трикотажни изделеш дукхаг1йолча хана балашкен т1ехй прилавкашкен яда д1а ца а йолхаш. Цох вай пиховкахана дукха зе хул.

1983 шера стандарташтен измерительни техникаш болча Нохч-Г1алг1ай лабораторен товарий дикала йолча госинспекце Нохч-Г1алг1ай управленен республикерча промышленни предприятешта во продукци арахецаш хиларах 265 предписани йир, ерригa арахийца во продукци 2,2 миллион сома маьха хилар.

Грозненски кога г1ирс бечи Назрановски трикотажни фабрикашка арахецаш йола продукци цхьоалаг1ча категорех хилийта аьнна оттадаь дале а цу фабрикашка х1анз а т1ехьа арахецаш йола продукци во а брак йолаш а я. 1983 шера лакхе белгалъаьлхача органаша 44 предписани йир Грозненски кога г1ирс беча фабрикана, цо 127 эзар сома маьха 10300 пар кога г1ирс арахецарах.

Нохч-Г1алг1ай химически заводе брак йир 956,8 эзар шуша, 105 тонн х1амаш ц1енъю средствааш, 3,4 тонн басар, 954 банка боахама паста, х1аьта художественни промыслий производственни объединене брак бир 106 эзар полиэтиленови т1орми, 940 метташта т1атувса инсеши пододеяльникаш, 3,5 эзар самаровни чайник.

Во продукци арахийца дукха моттигаш нийсьенай Нохч-Г1алг1ай АССР кхачан промышленноста министерствана чуйоаг1ача маьхк еча заводашка.

«1983 — 1985 шерашка халкъа эшача товарашца бахаш бола нах 1алашбар товарашкхы т1а а де дезарех даьца бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сецам вена а теха арабаьнаб.

Цу т1а белгалдаьккхад халкъа эшаш дола товараш дукхаг1а арахецаш дале а, царех дукхаг1а дараш ма эшша хилийта в1ашт1ехьдалац, яхаш.

Республика промышленни предприятей коллективаша халкъа эша товараш арахедара 1984 шера биъ бетта план 104 процент кхоачашъяьй. Соаьха цу юкъе арахийцарел итт процент дукхаг1а арахийнад уж товараш.

Халкъа эша товараш арахецара биъ бетта план толаме кхоачашъяьй «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене, Г1. Ахриева ц1ераг1ча «Электроинструмент» завода, «Терек» яхача мебельно-дахчан х1амаш еча объединене, швейни производственни объединене, кхы цхьайолча предприятей коллективаша.

Цхьабакъда, халкъа эша товараш арахецара дакъе дукха декхар т1адисад Назрановски трикотажни фабрика, Грозненски экспериментально - механически заводa, Респотребсоюза предприятей, бахаш вахаш бытовой г1уллакхаш деча предприятей коллективашта.

1984 шера биъ бетта итогаша хьахьекхачох поставкаш яра дола договорни декхараш кхоачашдаро, арахеца продукци дукхаг1ен дикаг1ен хилийтара х1ашчул т1ехьаг1а а де дезар дукха да.

Итогаш а еш котбаьнарашта карара мара тела Ц1е байракхаш хьоаьча хана керттера хьокхам лаарх1а безаш да потребителий дерригa заказаш толаме кхоачашд[illegible].

Х1ара производственни коллективa сийлен декхар да продукци д1акхахьийтара планаш толаме кхоачашъяр, ший бехкаг1а смежникий потребителий балха т1о хьоашин ца хилийтар, балха х1ара участнера планови пачхахьаликкен дисциплина ч1оаг1ъяр.

Грозненски х1амаш тегача производственни объединене наха эша товараш хьекеча цехе утюжильщица йолаш Алисова Лейлас болх бу ши шу мара дац. Бахьда, цу хенаца юкъе ше хьалхар дола х1ама хара т1аккхуйна бола сар хилар хьагойтад цо. Къахьегаме дакхара толамаш дахарех дукха ха йоацаш Лайлай сурт хьалтехад предприяте Сийлен улга т1а.

СУРТА Т1А: Алисова Лайла болх беш йоалла.

Дж. ТОХТАРОВА сурт.

• Болхлочун уйлаш

БАРТ-ЦХЬОАГ1О ХИЛЧА

Укх шера биъ бетта план кхочашъяьла, 29 апреле, кхоачашъярах рапорт делар Нохч-Г1алг1ай г1ишлон управленена чуйоаг1ача йоаьлаг1а г1ишлон-монтажни управлене коллективо. Цуна юкъе лоарх1аме дакъе да тха цхьоалаг1ча участка коллективо а. Ас болх бу Коновалова Мария Ивановнай отделочники бригаде.

Юкъьенца са укхаза балха доаг1аш цхьанхо тайпа говзал яцар са, цхьабакъда, хала бер ма белхак-м къахкацар тхьанкьалтаг1а а.

Вайнаьха кица да, цхьан кулга к1езгаш а хилац в1аштара, оалаш. Из санна х1ара ше-шиий оамал йолаш, дукхаьча къамех болча нахах латташ бригаде а тха яр. Оамалаш бе-бе яле а оаха хьадер цхьа кийсаро г1улакх хиларо в1ашкалуьз тха барт бола коллектив.

Тха бригада 23 сагах латташ а. Дукхача хана дика ерригача СМУ а ший дикача традицешца йовзаш я тха коллектив. Уж санах латт вьлча, дийнахьара балха норма т1ехкхоачашъярех, корпъоста г1о эшеш хилча сиха оарцег1ьалабах, моттийта доацаш кхыча бригадашца социалистически яхь лелаярат, къахьегамен производственни дисциплина массаза а лекхача боарема лоаттаярах.

Кест-кеста кагирхой боаг1а тха бригада бола бе. Эггара хьалха тхо хьок царех саго керма балха говзал дего хьийха, хорма йий. Нагахьа санна миномчахье а бола бина бе ца хеташ нийсвеннар, балха ди кхедаьнча сагета воашар оаха тхоашцара къовстару. Х1ана аьлча, производстване а тхоана а цох хьабала пайда бац. Т1ехьара а бола хул цу тайпара балха боьхнача нахах.

Тхо бола беш да Грозненски Заводски районерча лаьрх1а 200 моттиг кургйола общежити хьалъеча. Х1анз дукха дисадац тха цига де дезе отделочни балхаш. Кхоалаг1ча квартале йистедале дезаш де примех, х1аьта оаха тахан-кхоана кхар санна балхаш даь доаэрагда.

Сево доаийт тха бригадага толамаш! Эггара къахерча даькъе барт-цхьоаг1о хиларо, хьалхашка латта декхар доэзаро, производства ший ц1енах санна дог лазаро. Х1аьта укх дерригаш а хьахургдац, нагахьа санна, бригада кулгалхо наьха къахьегам в1ашт1ехьбеккхе хоэш, х1аранегара доаг1ар хьадехаш ца хуле. Иштта нахаз а тха бригадир Коновалова Мария Ивановна а.

Тхьоь шерал соаг1а за а Мария Ивановнас отделочницца йолаш бола бу. Х1аьта ший д1аьхий балка опыт цо кхо ца еш д1алу кагирхошта, шийна уллув къахьегача наха. Иштта барт болаш хьалхашка латта декхараш дика кхетадаш бола беш да тхо.

М. ТАШАЕВА, Нохч - Г1алг1ай г1ишлон управлене СМУ-4 штукатур, «Знак Почета» орден лаьхар.

ХЬУРМАТДАРА— ДУКХАГ1А ТЕРКО

КПСС XXVI съездан цул т1ехьаг1арча КПСС ЦК Пленумийн решенеш вахаре кхоачашъеча хьинаре даькъалоацаш, социалистически яхье дика толамаш доахаш хьайоаг1арех я «Чечингвиахстрой» яхача производственни объединенена чуйоаг1а Шалински аьшкабетони х1амаш еча завода коллектив.

Иштта, укх шера чакхбаьннача биъ бетта дерригача технико-экономически хьоахамий план 28 апреле кхоачашйир заводо.

Цхьаьтта тайпа аьшкабетонни х1амаш хьаю укхаза объединенена чуйоаг1ача цхьайтта предприятена лаьрх1а.

Х1ара шера массе а долча хьоахамий планаш кхоачашьш т1ехкхоачаш еш хиларца белгалъювлаш хьайоаг1а завода коллектив.

Дукха болхлой бац заводе къахьегаш, дерригаш а 310 гаргга саг мара. Шерра аьркай цехашта, участкашта юкъе социалистически яхь. Цу яхье шоашкара масал тела нах а шортта болаш ба.

Хьаацаргъа вай У. Шамаева керте латта аьшкабетонни х1амаш хьаеш йола цех.

Укх шера хьалхарча шин бетта цехашта юкъерча социалистически яхье хьалхара моттиги завода карара кхаара тела Ц1е байракх яьнккхар цо. Х1аьта биъ бетта баьча балкий итогех цу цехагара но байрахк д1аяккха маганзар кхыча цехашта.

Цул дукха т1ехьа ца юсаш болх беш хьайсаг1а Дзяудинов Зайнди керте латта дахчах х1амаш еш йола цех а. Белгалдаккха деза цу шин цехе къаьстта социалистически яхьа тайп-тайпара формаш балха юкъеикувлийта дика д1аоттадаь хилар. Укхаза къовсам лоаттабу «Мастер — доше кулгаш». Ший професех — толамег1ьар», «Дикаг1вола къона болхло», яха ц1ерац ледие бокъо кхара т1ехьа.

Заводе болх беча х1ара коллективана дов хьалхле яккха, цудухьа атта дац яхье хотвалийначунна дакм ахар санна на ц1а лелаe. Социалистически яхь партийни, профсоюзни организацеша кхетамла в1ашт1ехьъяккхарахи, наьха балха хьалаш аттача дахарахи д1абахача апрель бетта план 110 процент кхоачашъе в1ашт1ехьдаьлар завода. Яхьа итогаш еча хана эггара хьалха теркаме ец къахьегамен производственни дисциплина, общественни вахаре х1ара коллектива члено доаца-даькъа.

Нагахьа санна аьшкабетонни х1амаш хьаеш йола цехи, дахчан х1амаш еш йола цехи, даим хьалхле лелаеш, дика толамаш доахаш хьежна ярригача заводa хьо-х1амаш т1ехьашка теттеш яр арматурни цех массеха шу хьалха. Г1улакх техкачул т1ехьаг1а гучадаьлар къахьегамен производственни дисциплина цехе 1алашмате во хилар. Нах хиннахьа балха хьа ахацар, моттигаш нийсдора корта бохабу малараш мелаш, оборудованех, мощностех бизза пайда ца эцаш. Халкъа т1ахьожама контролерашта гучадаьлар пайда ца эцаш цехе дукха электроэнерги йоаеш хилари брак йоллаше арматура чакхьювлийтлагех.

Г1улакх оалаяггара деза хувца дезаш дар. Эггара хьалха производствах дог лазаргдола, вайха къахьегам в1ашт1ехьбаккха ховргдола саг оттаро везар цеха кулгалде. Из саг корадир, хийцар массехи бригадир. Иштта хоалуш тоадала доладелар цеха г1улакхаш, цуьнца цхьана дайхделар завода хьоахамаш а. Цхьа ч1оаг1а сийдеш лоарх1аши саг я цу цехера бригадир Яхиханова Зулпа1. Цо шийгара масал тад кагехбараштa, цар хьехарча а хинна д1аттай из. Ше Шалински райсовета халкъа депутат хиларах тарра Зулпа1ас хьинар кхоадд общественни декхараш кхо[illegible] а.

Дукха ба заводе дика къахьегаш бола нах. Къаьстта белгалбаха лов дахчан х1амаш еча цехера бригадир Д. Махматхаджиев. Цуьнца цхьана бригаде болх беш я цуьн сесаг Яха а. Х1ара дийнахьара норма 125—130 процент кхоачалуьйе бригадо.

Шера шийтта эзар кубометр аьшкабетонни х1амаш арахеца декхарийла я завод. Х1аьта д1абахача биъ бетта цо арахийцар 4200 кубометр. Цу хьоахамашка хьежача теша лов завода шера план т1ехкхоачашъергйолгах.

Завода администраце бокъа теркам т1абохийт х1ара шера наьха къахьегам аттача боакха механизации автоматизации балха юкъейоалара г1улакха: Х1аьта, цо къахьегама оасарле а дакхъю.

Дика в1ашт1ехьдаьккхад заводе наьха балхен салаг1арех хьежаш. Йолаш я ц1е угоhок, столови, в1ашаг1ьеллай эстрадни ансамбль. Цхьабакъда, т1айоаг1ача хана цу хьакъехьа де дезараш а дац к1езига. Цу г1улакхашта уйла еш я администраци, партийни, профсоюзни организацеш.

Материальни моральни стимулаце наьха къахьегам белгалбеккхар санна долча г1улакха а дукхаг1а терко а йоаг1а. Иштта дукхаг1а теркам т1абахийта беза кхом бера дешаца а.

Х. САИДОВ.

Нохч - Г1алг1ай г1ишлон управленена чуйоаг1ача Спец. СМУ-10 дика йовзаш я Котиков Вел-Хаза кулгалду комплексни бригада.

Социалистически яхье еаа а хахха толамаш хаш цо хьайоаг1а дукха раш да.

Х1аьа бригада къахьегаш я г. Грозне хьалхаг1ача микрорайона 206 квартирах латтаргдола ц1а хьалдеча. Укхаьа а къачарна масал тела, дийнахьара нормаш 120 — 125 процент кхоачалуьеш хьайоаг1а бригада. Планаг1а кхоаллаг1а квартал йоаллача хана мара эксплуатаце д1адала ца дезаш дола д1а йоллаг1ча квартале йистедаккха лерг1 цу коллективо.

СУРТА Т1А: В. Котиков, бригадера дикаг1а бола болхлой (аьрдехьара аьттехьа) бетонщики Бирижков Руслан, монтажникаш Сакаев Виталий, Некрасов Анатолий.

И. ПЛИЕВА сурт.

Ккачан программа кхоачашъеш

ДИЗЗА ДАКЪА ЛОАЦ

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо ч1оаг1ъяьча Ккачан программо д1адех из кхоачашъяра хаддаза анализ елга.

Ерригсоюзни экономически совещане ше къамаьл деш, КПСС ЦК Генеральни секретара ноавкъоста К. У. Черненкос аьнад: «Юрта боахам дег1абоалабара йоакхо елга вай парте экономически декхар, санна лаьрх1а ца 1еш, эггара кертера социально - политически декхар а лоарх1».

Вахаро д1адех юрта боахама интенсификаци яра уйла ч1оаг1аг1а т1айохийтилга. Из доаш чаьхдоаккхача белгаларa дакъа лоац Ккачан программах даьца партеи правительстваи яь решенеш кхоачашъеш болча тха колхоза къахьегамхоша. Хаоттама хьалашен кхыча бахьашеи ноакъарлеваш яь йолла а, боахамо кхоачашъяьй пачхаьаликенга юртбоахама продуктааш йоахара пятилетна кхаь шера план: алатийна — 135, шурийна — 104,3, тхана — 117, дулха — 98,8 процент. Иштта кхоачашйир 1983 шера планаш а: алатийна — 100, баьцадаарашта — 107,7, дулха — 112,1, шурийна — 106,9, тхана — 103,4 процент.

Къаьстта ч1оаг1а уйла т1айохийт колхоза правлене, парткомо, специалисташа хьайбай боахам дег1абоалабара. Дикка дарздоацаш а ма дий из-м. Тхоца, юрта боахама болхлошта, хьалхашка оттадаьча декхараш д1адех оаха тхоай болх эргабоаккилгеи Ккачан программа толаме кхоачашъяра т1аберзабелгеи.

Продукци яккхаре колхоза хьайбаш леладераща т1ехдаьнна доакхий х1амаш карг1даьннад ала йиш яц, х1аьта а, к1езиг-дукха толамаш даьхад цар.

Хьаькхарчаццен доахаццен беш бола плиекенней болх тоабеннаб.

Цхьабакъда, х1анз а к1езига да деннех-бийсанех доахана, хьаккарчашта, кхна т1адетталу дулх, цудухьа дукха дулх дус тха хьа ца доаккхаш, цхьайола продукци йоаккхаш кхьиметтех зе а хул.

Къоастадаккха латташ дукха дешаш да кхаш леладеча а. 1983 шу 517,3 эзар сома ц1аьца пайда а баш чаккдаьккхар колхозо. Во д1адоладьдац 1984 шу а. 3020 гектар деача дика кийчдаьча лаьтта, шоай [illegible] хьа, дикаг1дола фу а тоссаш д1адийра гурахьа дув алаташ, 1ан замалахьа минеральни удобренешца подкормка йир дерна. Ший хаянахьа д1айийна лаьнай б1аьстав юхье юа культураш — кен, горох, баьцадаараш, свекилаш, в1ашаг1ьевль горохи кени, кхьараш.

Дика 1аьгара даьхад доахан. 1984 шера хьалхарча квартала пачхахьаликхен план кхоачашъяьй шурийна — 103,4, дулха 190 процент. Дика къахьийгад хьайбеш леладераша апрель бетта а. Шура яккхара къаьстта дика толамаш да доярна Идигова Байсарешийна т1еч1оаг1баьча 24 1аьтах х1аранегара 886 килограмм шура яьккхай планаг1а лаьрх1а хиннача 877 килограммана меттел. Шура яккхара планаш дикка т1ехкхоачашъеш къахьийгад Калиматова Пать1амата, Х. Калиматовас, кхычар. Ше леладеча 6 бутт балаза долча 1аьсех х1аранена деннен-бийсанея юкъера лаьрх1ача 426 грамм дулх т1адеттадолийт телятницас М. Лисицас, план 415 грамм йолаш. Свинаркас Чипурина Варварас ше лелаеча 27 нана хьакхийна т1ехьа 196 хурск кхехьй, вешта аьлча, цхьан хьакхийна 7,1 хурск кхоач. Дика къахьег чуоттаь хьаккарч кхоабеча свинаркаш Амин Зарина, Сагомонян Седе, кхычар.

1984 шера бригадни подрядаг1а болх беш йола механизаторий звено в1ашаг1ьеллай колхозе. Куча Анатоле кулгалдеш йолча цу звенос 530 гектара т1а хьажк1аш 325 гектара т1а генараш кхедергда.

Ч1оаг1а пайдана да подряд ха леладеча. Дукхаг1а йола ха 1уй бригадаш б1арчча цхьан дезалах латташ я, х1аьта дезала подряд массаза а г1ойленаг1а ма дий.

Н. КОНОВАЛОВА,
Сунженски района Ц1ечу Эсхара ц1ераг1ча колхоза керттера зоотехник.

КЪАХЬЕГАМЦА ДАЬННАД СИЙ

Хаддаза социалистически яхье хьалха а латташ, цхьайтталаг1ча пятилетна шерашка шоаш т1аийца декхарий даим т1ехкхоачашдеш хьайоаг1аш бола белхалой к1езига бац Грозненски «Трансмаш» яхача заводе. Церех цаь ва слесарь-резчик, коммунистически къахьегама ударник Можаев Баха Вахидович. Предприяте ч1оаг1а лоарх1аши сийдеши ва из.

— Хьоаналла а хьинаре а къахьегарал соаг1а, юкъерча балха т1а шийн декхараш а массаза ц1ена кхоачашдеш ва Баха, — аьлар цунца укхаза болх беш волча слесара-резчика, коммуниста Бунтыцев Альмада. Иштта цуна тешал ду заводерча кхыча къахьегаме ветеранашо, цеха а предприяте а кулгалхоша.

Иштта шу да Можаев Баха Вахидович укхаза къахьегаш вола. Цун коллег1доле ц1а а дезаш а хинна д1аоттай заводи цун коллектив, из тамаш а эзац х1ама дац. Советски Эскаре г1улакх даь а вьнна ц1еменача кхечий з1амсаго дуьхьашка шийн къахьегама никь д1аболабир укхаза.

Предприяте моллаг1а д1адоладеча дикача г1улакха эггара хьалхарчашца а хинна д1аоттачарех ва Баха Вахидович. «Пхьпятилетка задание — диъ шерашкаца дика г1улакх д1адоладир укхаза иттеш болча болхлоша. Церна юкъе а хьалхарча муг1арашка латтачарех ва Можаев Баха. Цхьанна смене д1аяхийтац цо шийн норма 150—160 процентах чулхьахьа кхоачашъеш. Цудухьа гарга ва из пятилетка задание кхоачашъе а. Оасаре къахьегарал соаг1а ше хьеш йола продукци дикаг1а т1ехдикаго мара хилийтац Можаев Вахас. Цудухьа ОТК белхлой т1ахьожам бовцаш д1айохьийт цун продукци.

Цхьанкха тайпа балха говзал а йоацаш заводе заготовительно-сварочни цехе къахьега д1аволавеннача Вахас толаме карерзаьй наладчика, штамповщика, клепальщика, кхыйола говзалаш. Цудухьа цехера моллаг1воле болхло ца мосаш зиина а кладовое балхан нийсденна ц1аг1а висача дукхаг1а заводча моттиге д1а а итта [illegible].

Моллаг1а задание шийна елча, иштта шийх тешаш бонарах доккха а деш, кхоачашъю цо из. Балха т1а, коллективо тоаш доаца г1улакх нийсденна цунца мара къовсам лоаттабу Вахас. Дукха къахьег цо балха т1а нийслуш дола кхоачашбоацараш ц1ендаь д1адахара, балха т1а т1ехьабусарал, прогулаш ераш, т1ехьабиса балха хьеуза барш ца нийсбалийтара. Иштта вола Можаев Баха завода берригa коммунисташ ч1оаг1а раьза а болаш КПСС членалла д1айийцар 1979 шера. Ший вахаре эггара бокхаг1а дола шу лоарх1 цо цунех. Цу сийдоаца ц1аро шийгара дика дукхаг1а д1адехнга дика хетадаш ва Баха. Дукха болх бу цо т1еьабусаш бараш хьье хьалха латтерашта т1ехьакхебаре, шоай цеха коллектива къахьегами социалистически яхьи кхетамца в1ашт1ехьъяккхара, производстве культуре кхоашъяра, яхье хьахапаттарий опыт шерра д1а-юха йоархаара. Цу лостамаг1а шийн хьинар кхо ца деш къахьегаш вола Баха Вахидович соахка цехе берригa коммунисташ раьза а болаш хержар юкъъенцарча партийни организаце секретаралла.

Т1аьхха кхы а дукхаг1а уйла е вьлар коммунистий воккхо шоай коллектива балха т1а-т1а тоаберa. Деговшьлар къахьегаме ветеранашца, коммунисташца. Бола тоабера йола мероприятеш белгалъяьлхар. Бехктокхамег1ерча участкашка хьожабир шоай балха т1а йоккха опыт йола коммунисташ. Церех котт1ортелга а еш дикка тоабаьб цеха коллектива болх. Иштттачарех ба слесараш-резчикаш, наладчикаш коммунисташ Саидов Султан, Фомин Александр, Бунтыцев Альмад, кхыбераш. Шоай декхараш ц1ена кхоачаш а деш, доаг1аш дер хьадех цар шоай ноакъостшкара а. Уж оамалаш йолаш ва цеха партийни организаце секретарь Можаев Баха а. Цхьан дагара а болаш, массане а чалта къахьегар бельан долаш укх т1ехьарча хана заводе цеханга юкъе хьачаш хьье заддаза хьале латташ хьайоаг1а цар коллектив.

«Пачхахьалкхен план — закон, кхоачашъяр — декхар, т1ехкхоачашъяр — сийлен яха доаш тха балха т1а бокъонца программа хинна д1аэттад, — яхаш дуьц Баха Вахидовича. Цу уйлаеца къахьегаш болча цеха болхлоев цхьенкха а вац укх шера а план б1арччача пятилетка а заданеш ханал хьалха кхоачашъяре т1енйца шеий декхараш доаца. Уж толаме кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаркхаьй цеха болхлоша. Можаев Баха яхь лелаеш ва шийн сменщикаца, коммунистически къахьегаме ударникаца Сапаров Салтмохьмадаца. Дукхаг1йолча хена цу яхье коталонаш йоахарех ва из. Иштта къахьегаш болча Вахал укх т1ехьарча шин пятилетка ударник ваьа, цуьн наькха т1а лепаш я «Социалистически яхьа котваьннар» яха массеза сийлен знак. Х1аьта цун къахьегама толамаш белгала а дехкина пачхама сийлен грамоташ, ахчан премеш дукха а.

Цеха партийни организаце секретара декхараш ц1енен дизза кхоачаш а деш, баьнна дика производственник хиларал соаг1а, цеха толамег1ьола кагирхой хьекачча лоарх1аш ва Можаев Баха.

Б. КОСТОЕВ.

Г1улакх тоалуш доаг1е а...

Дукха продукци, наха х1ара дийнахьа хоаттапи д1абацаш дола товараш брак йолаш е дикал лоха йолаш арахец Нохч-Г1алг1ай химически заводе. Соахка 105 тонн баракъаш дутташ йола тайп-тайпара порошокаш, 3,4 тонн басар, 956,8 эзар шуьшаш брак йолаш арахийцар заводо.

Завода керттерча инженера Шевелев Юрий Васильевича йоах, — эггара хьалхарча даькъе соахка хиннa кхоачамбоацараш д1адахара цхьаццa балхаш дакъ оаха. Масала, стеклотарни цехе х1ана болх бе йолахийтай шуьшаш хьеш йола керда линии. Нагахьа санна хьалхаг1а шин хинe ден-бус 50 эзар шуьша арахецаш хиннала х1ана УЛУС-2 яхача кердача цхьан лине кхоачашбу ца болх. Цу цехе халача балхашта механизаци йий оаха.

Кердача лине болх иинта бу хьажа безам а хинна стеклотарни цеха начальникаца Хасиев Альмадаца вахар со цига. Линии болх ца беш латтар. Цу хьакъехьа Альмада аьлар, цхьацца профилактически балхаш дела да тхо, цудухьа соцаяй оаха ер, аьнна.

Болхлошкара хейра лини сеца латта ши сахьат гаргга да йолгеи цун бахьан царна ца ховлгеи. Х1аьта Хасиева а хилийтанзар со цу г1улакха бокъонца дух т1а. Д1атехкача гучадаьлар массехк болхло ханнахьа смене ара ца валарах лини [illegible] латтаьга.

50 — 55 эзар шуьша денбус арахеца езаш я стеклотарни цех, цхьабакъда, со цига нийсвеннача дийнахьа ше мара цо болх ца бой таман я ши иитта хуле.

Укх шера 10 прогул дий заводе, х1аьта администраце бокъонех доацца отпускаш теларах 32 сага-ди дайнад. Цхьа саг балхара д1аваьккхa вийзав медицински вытрезвителе нийсвалах.

Вешта, из хьал укхы т1ехдаьнна во хеташ а яц завода администраци, х1ана аьлча, соахка из кхы а ков1а хиннадаь. Х1аьта х1анз санна цу г1улакха сатийва завода администраци, партийни профсоюзни организацеш б1арахьеже шу йистедоалача хана чакхе во йолаш нийсдала гарлу дисциплинаца дуьхьдекка г1улакх заводе.

Дукхьал укх шера массехк тонн басар брак йолаш арахийцад заводе. Цуьнна тешал деш а х1амале 50 рекламаци.

Завода планови отдела начальника В. Егорочкинас лхачох басар чудотташ йола банкаш дика ца хиларах нийслу из брак.

— Тха заводера басар вай мехка массе кийгашка д1акхоач, — йоах цо, — х1аьта, ше кхача дезача потребителега из д1акхачале банкаш йох, басар чура 1ода, тхона рекламацеш кхухьийт.

Т1аккха фу даьд оаш из кхоачамбоацар д1адаккхара? Цу хаттара дела жоп нордавнар Егорочкина.

Х1ана продукци д1акхьийта кийчъеча хана б1арг лакха комисси-м я заводе в1ашаг1ьалла. Цо торо ду чура басар ерхуха металлически банкаш хьекхачага д1ахьийтадехьа юстара яха.

— Банкаш-м банкаш ма йий, т1аккха дикал лоха йолаш х1ана хул оаш арахеца продукци? Из бакъдац, аьнна со къарве г1ертар керттера инженер Ю. Шевелев. Бакъда 3,4 тонн басар шоаш брак йолаш арахецар а харц де-м, маганзар цунна.

Де дезар фуд аьлча, из да сихаг1а технологически дисциплина оалангара дикаг1ча оаг1орахье хувцари наха кийъера социалистически яхь шерра йоаржаяри. Цу даькъе лоарх1ам болаш да наьха къахьегам керт1а в1ашт1ехьбаккха хоаш, х1ара лоарх1аме мел йолча участкашка коммунисташ т1а ч1оаг1бар.

Т1аккха мара в1ашт1ехьдаргдац завода г1улакх тоаде.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Къулбехьа-Кавказски машинаьа Грозненски отделене Терек яхача станце дежурни йолаш болх беш я Даудова Зура.

Ше цига болх беча укх лаьа шера цхьаккха гIалат шийсдалийтадац Зурас.

Станце кулгалхоша массаккхана баркалаш кхайкадарца белгалбаьккхаб цун къахьегам.

Хьинар дола комсомолка «Социалистически хьье котьдамнар» яха Знак лелаеш я.

СУРТА ТIА: Даудова Зура болх беш йоала.

Дж. ТОХТАРОВА сурт.

СТИМУЛАШ БОЛХ БЕШ ЙОАЦАЧА ХАНА

ДIа ца луш йисача грамотах, бIаь километраш гаьна тIаьха аха везача соьгIата беннача нIуисах, ерригача бригадана дIаеньа еача «Спидолах», бюрократически уйлаш чу аллийсача «Жигулах» йоаа уйлаш.

Локомотивни депо дIачувоалача хиннача эIамигача сквере монументальни сооружени яр, юкъе массе а тайпара мрамора тIолгаш а доахкаш йолча бетонах яь. Из дар Сийлен улг. цун хIара алап лоаладаьча болатах дар, цул соьгIа, тайп-тайпара тамашийна тIахьехамаш ду дешаш а яздаьдар цу тIа, хIаьта нийга Iоаьъана чухьа, йоккхача морача рамашка а доахкаш, производстве хьалхале лелаечар сурташ доахкар. БIарг тIера бакхха ма могга дар...

Бакъда, цу йоккхача бIалгIана хьалхашпара лоа (Iай дар из) цIева дар. Цхьанкха а дар лоар цу тIа. ХIана? Везам бацар-теш наьха шоай яхьай «маяпаца» малаш ба ха? ДIатIавахача —шеддар а кхетадир аз. Сова хьабIарахьежар хано IажагIдаь, итт Iа а итт Iа доле наьха фотографеш. ЦIераш ядар царна цхьаннеча а хIала. Малаш ба-теш, фу балхаш деш хиннаб-теш, фу бахьан е сейна еннай-теш царна сов йоккха боръо — ерригача коллектива гурболча хьалболиц — кхетаде хала дар, ха йиш йолаш дацар. Цудухьа хьал-Iо тIехбувлача нахах саг хьахьажацар царга, хьалхашка сацацар. Пхе шора (тIехьагIа хайра сона из) яьх дIаIемабар царга, саго теркалдацар цIераш йоаца сурташ. Дукха ха яр лидераш хупцабенна, бакъда Сийлен улга тIа-м моцагIа хиннараш бар. Хоза доацаш дар из цхьан хана хьалхле лелаьраштa а хIанц, тахан, лелаераштa а. Из хаьрцо яр.

«Организаци дикагIа хилийтарах социалистически яхьий итогаш чакхьяхара а котбаьшараш белгалбахара а йола практика» яхача ЦК КПСС дIадалача шера гурехьа тIайийцача сопам тIа тIа. тоIIадаь аьнна да, социалистически яхьаш лолаеш болчар балхий боагIIаш бола мах а бе, цул соьгIа, моральни материальни хьакъехьа царна луш йола стимул ма могга дахх а е, аьн ...

Бакъда, стимулаш а, энтузиазм а, вдохновени а юкъа вишаш дац. болх дика бар бахьан долаш хьа белгалваккхаро хьона цхьакхха а тайпара дегагIоэн доккхал делхеи луш ца хилча. Иштта дар локомотивни депо я.

— Дуккхаза дийшад тхона, хьан сурташ дакха деза Сийлен улга тIа хьалтехи,— дувцар къамаьл деча хана балхлоша, — бакъда, хьалтоха бицлора цу сахьатс. Дега Iаткъацнй казаморг?

Цул тIехьагIа из Iаткъарий къахьегамах хьокхамашка хьанар со. Цхьан хаша хьалхарча мугIарашка лаьттараш хIанз юкъерча мугIарашка бар царех.

Дукха наьхатаьш ух цу хьалъехьа газетийн журналийн редакцешка, бакъда, проблема хIанз а яшхъанза. ший нрал довза я. Юкъ-юкъе ше дакукхийт цо цхьацца доьча бахьанашца, е бюрократически шаьхьй ушала чу аллийсача премиальни «Жигулецa», е биц а бенна дIа ца луш йисача грамотаца, и. кх. дI.

Мехка гIоравьнна волча цхьан гIишлонхочо чIоагIа новкъа долаш дувцар журналисташа:

— Собраьне вагIаш сай шайна цIи дезар сона. Коммунистически къахьегама ударник яха лакха звани енначарна юкъе вар со. ГIадвахар чIоагIа. Бакъда, знакашца удостоверенеш-м даланзар тхона. Уж хIанз дац аьлар, кастта хьанийцача, собранн а яь, дIалургда оаха. Бутт а баьлар, цхьакха а... Цкъа цхьан дийнахьа строительни площадке профкома председатель кхийтар сох. Ше водданехьа, юха а ца соцаш, са бе тоIIаль значок хьа чу а елла, дIавахар из. Удостоверени дейнад, аьлар цо, мичa дахад хац... Миштa дейнад? — цецаьвлар со. Значок ца йоарах гIадваxе хилалахь, — аьнна, дIавахар из. Кулг доагадора са цу значено...

Фу дергда, дукхазаа нийсбеннаб яхьашна котбийннарш-м, уж яхьаш дIайолаяь организатораш бахьан долаш, дехар де дезача хьал тIа. Болхло белгалваккхар ахчан премеца дувзаденна хилча хIаьта-лета а.

— Нийса лаьрхIа хиннадацар. тоъанзар тхона ахча, — йоахар цхьан колхоза кулгалхочо механизатореш-та уборка чакхъяннкхарах йоагIа премеш хIана еннаяц, аьнна, шийга хьаттача.

Тамашийна жоп да, деций, хоаш хилча, моллагIча а предприяте, моллагIча а организаце дика къахьегаш бола болхлой белгалбахара хьожаль. хьалха деиз боарам а хоаш, материальни фонд йолга. Из хьахул пачхьалкхан предприятешка а боахамашка а цар беча пайдага е ца хулийтача зенга хьежжа, хIаьта колхозашта — цIенача пайдан чотагIа. Цул соьгIа, яхьаш котбаьннараш белгалбахара пайда эца йиш я алапена лаьрхIа йолча фондах а. Премей боарамаш реальни хила деза. Яхьаш доатталра йолча условешца дIаяздаьр боаьенца кхойчашде а деза. Дагадоха ЦК КПСС Генеральни секретара К. У. Черненкос столицан Куйбышевски хоржамий округа харжархошца вIашагIкхийтача хана аьна дешаш: массе хила а массанахьа а чакхъяла еза къахьегарга хьежжа алапи телаш йола социалистически принцип. Шийхьинар, кил кхо ца беш, къахьегаш волчоа совле хила еза алапен хьакъехьа. ХIаьта из совле алапех а, цул соьгIа, яхьаш кхоачашъярах телача премех а латт.

Премей теларах долча демаца кIезига яц вай хIанз а формализми къаьнарчоа тIехьа хидара. ДагадоагIий шоана, цхьа кигь яр вай, бахьан долаш а доацаш а, доагIача а ца доагIача «кхо сомаши» пхи сомаши» телаш. Кхетадир тIехьагIа цу тайпара йолча премеех пайда кIезига боалац хилар. Чувахача доккхал де а хIама дац из е хIама эца а хIама дац... ТIаккха, практически хиларна ях цейбаха белар... Дика къахьегаш вий хьо — мегаьд, талон я хьона аргIагIа латта ца везаш, дефицит лоархIаш йола хIама эца боккъо луш. Дувца эшац, дика, да, балха хьалхле лелаеш волчун, кхычарел хьалхагIа, тикашка нагахьа мара ца нийслу хIама эцар йиш хилар. Бакъда, цу тайпарча йоахкоица болхло белгалваьккхар а дега тIара деш хила деза. ХIана аьлча, укх тайпара масалаш а хул цу хьакъехьа. Хьалхле лелаеш волчуна нIуьс эца боккъо луш йола талон яла лаьрхIар. Шу гарита ха ьлар из хьаьнна ца йоалаш. Юххера а хьаилар раьза боаццаш (хIана хьувзабу зехьа гIулакхаш тIара вахI), из бе а елле, бIаь километр гаьна торгови базе товара тIехьа вахийтар цар болхло. Шозза ваха везаш хилар из цига: хьалхагIа яр вахача хана беза къайла яр.

Дика дар, цу тайпара маьхе дола соьгIат лаьрхIа, массанеша бIарга а гуш, луш хилча. Бакъда, укхаза а, из гIулакх формальни лелаеш хилча, дагадоацараш хул, цкъа сопа цхьан новзача мелиоратора дийцар санна. «Ленинград» яха йиъ транзистор яр цун цIагIа цхьаннена тIехьа цхьацца луш цунна соьгIата тийина по яхьашка яьха коталонаш бахьан долаш. Йиш ма ярий, безам хилча, котваьнначоа фу тоъац, фу деза ха. Хаттa мегаргдацар цунга, сенна хоатт а ца хойташ.

ДикагIа децарий, цунна сов дукха цхьан тайпара радиоприемникаш телачул, массехк дика книжка доладаларе е классикий произведеней подписка? Цул соьгIа, балла хьалхле лелаер мах боацаш туристически поездках вахийта а мегаргва исторически моттигашка гIолла го баккха. Из — мотаьш хилийтара заряд а патриотически кхетам бадара шнола а я. Цудухьа латтъ хIанз дукхахбараш, бокхло соьгIат луш белгалваккхара тайпаш дуцшача хана, моральни йолча стимулаца дувзаденна хIамаш кIезига ду. яхаш.

Из къаьстта уйла е езаш хIама да. Малаь вайх бIарга ца гуш балда моттигашка бессаза аьнна йола вымпелаш, мичча бесса, цхьа бахьан Iоазъаь тексташ тIа йола грамоташ, хьайца Iо-тIахьаьна а безам ца боагIаш. Цудухьа хозахета дыкалап вай дахке хьалхабаьча парте ЦК сопам тIа, болхлошта телаш дола моральни поощрени еш дола соьгIаташ — грамоташ, вымпелаш, дипломаш, свидетельствaш — ма могга дикагIа, художественни хьисапе хьаьдь, хоагIа шийчадь хилийта, аьнна.

ЧIоагIа хоза, хьажа безам боагIаш да (болхлой тайп-тайпара категореш а лоархIаш) вай Прибалтийски республикашка хьадеш дола цу тайпара памятни соьгIаташ. Йоккхача гоьвзалца хоза куц долаш, дега дезадургдолаш хьаду вар уж. Цу тайпара соьгIат дуьнхача хана деза лелоргда шийха денначо.

Моральни а материальни а хьисапе болхло белгалваккхара керда формаш лаха еза. Дукха хана деиз хьадоагIар хIордаду, шаблон хул цунах, нах дIаIам цунга, тIаккха цун низ хилац сага дикагIча хьакъехьара Iоткъам бе. Аз цхьа масал доаладергда шоана, Ставропольски крае «Тепличный» яхача совхозе сайна хеза.

Хьалхи укхаза, массанахьа санна, яхьаш уьттаеш болча организатораша массе а дийнахьа ялат дIадуаш е чуцаш волча дикагIча механизатора цIе байраках лора. ЦаI. ХIаьта лидераш-м массеан ма хулараш болх беча коллективе. Царех цхьанненa кхоачар из, ДIахоболтарна стимул маIан долаш яцар. ТIаккха механизаторашта шоашта дагадехар. Ялат дIадуача хьалхарча дийнахьа массе транспораш цIе байракхаш тIа а агIаш арахьлар кхашка. Болх йисте баьлча, шоаш дьар Iолаьрхiар яр. Норма кхоачаш ца яьчунгара, массанешта а гуш, цIе байракх дIайоаккхар. Цу хIамо миштa Iоткъам бир хой шоана?! Нагахьвар Iадар цул тIехьагIа шийн норма кхоачаш ца еш, цхьанне а безам бацар «кIай къайг» хила. Ялат чуэцача хана а из дир. Кердадар юкъе даьнадар. Кхыча тайпара яр тIаккха балхий результаташ. Иштта болх беш хила еза стимулаш!

Яхьаш лелаечарна премеш телара долча дешаца вовзаенна керда проблема а я хIанз. ТIехь-тIехьагIа къахьегам коллективни хулаш латт, гобаьнна юкъе йоалаь бригадаш подрядаш. ТIаккха, уйла а еш, поощрени коллективни хьисапе хилийтара.

ХIана аьлча, цхьаза укх тайпара моттигаш нийслу. Жа Iуний звенона, тIехдина болх барах, массанешта а цхьана соьгIата «Спидола» еннай. Фу дергда цунах? Ветта цхьанне а делеш, вокха бетта шоллагIчо а делеш, лелайир цар из... Безам бар аз. Бакъда, цул йоккхагIа а хул нязуташ. Из да — болхлошта коллективни ахчан премеш ялар, цунах, хьакимий пурамийца, коллективни корта бохош дола малар молалга хул. ЭтIаллоаша нзду цунах лаьха хьалхле лелаеча болхлоша. СалоIача денош коллективни туристически поездка е мегаргьяцар цунах? Пайда а хургбар наха, салоIилга а хургдар.

Коллективана поощрени ярa йола проблема кердача, паха дикагIа дIатIаьшаргйолча формашца яшха езаш я. Иштта я яхьашта юкъерча «середнякашта» стимулаш теларах йола проблема а. Царна юкъе ба дукхагIа мел бола болхлой, уж ба хьалхле лелаечар яьхача рекордех нормаш е езараш. ХIаьта яхьаш уьттаеш болча организаторша царна кхы Iа-яха терам тIабакийтац. Лидераш-м белгалбаха беза, бакъда, нийса дац дIахоболчар къахьегама толамаш ца дархIар, хам ца бар. Хеста ца бой а, белгалбаха беза уж а. Шоаш тIаьнаьца декхараш кхоачашдаьраш е тIехьабисa хиннaчара хьалхабаьннараш, цар къахьегама боагIача тайпара мах а беш, белгалбоахаш йола коллективаш нийсача новкъа латт. Поощрене боарам бац цкъаза лоархIаме бар, сага беш бола терпам бе. Уж мо долла хIамаш массанешта а гургдолча, хоьаргдолча, шиш а болаш де деза. Шоай биззача низаца болх беш хургьа тIаккха стимулаш.

Ю. ШАВАНОВ.
(«Правда» корр-бюро).

КЕРТТЕРДАР: ДИСЦИПЛИНЕИ БЕХКТОККХАМИ

БАЛХА ТIЕХЬАВИСАВ...

Дукха дика болхлой ба Назрановерча ГI. Агиева цIерагIча «Электроинструмент» заводе къахьегаш. Шоай коллектива сий лакха лоаттадеш ба инструментальни цеха болх бу СССР Лакхехьарча Совета депутат Т. Халуев, сборочни цехера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат И. Султыгова, кхы а дуккхабараш. Бакъда, халагIа коллектива сома укхаза а ба къахьегаме дисциплина талхаеш, балха тIехьабузаш болх мах. Царех хилар дукхаш а тха автомобилча корреспондента М. Баркинхоева репортаж.

Iуйранна бархI сахьт далалехьа завода оагIорахьа болабеннаб укхаза къахьегаш бола болхлой. Шоаш болх бу моттиг кийч а яь, ханнахьа станока хьалхашка дIаотта, болх дIабоаладе дагахьа итт, пхийтта минута хьалха хьаух уж. Дукха дагирлой — завода [...] низ — ба царна юкъе. Шоаттен нIиранн денийка салоIаш а хинна, тахан оршот дийнахьа кердача низашца балха кIира дIадоладу болхлоша. Хетаду, тахан-м балха тIехьаьуса тамаш я цхьанниа саг. Наб йоагIар набарах маьа, кIаьдвеннар салеIа хург ма вай салоIача денопие. Бакъда, гIулакх тхоие хийттача бессе хинадацар.

Нйслагlчох пхи минут яьннай. Завода чуводача наIарашта юхе, болхлой тIехьабуалий хьажа араваьннав директора декхараш кхоачашдеш вола Х. С. Тамасханов, кадрай отдела начальник М. М. Точиева, завкома председателан декхараш кхоачашдеш вола Л. В. Орцоев.

Укхаза болх беча наьах дукхахбараш юртаппара хьатIаухаш ба. Маршрутни автобусашца Назране хьаухаш хиларах уж тIехьабуалаш моттигаш нийслу шоай бехкагIа доацаш. Цудуxьа, минута тIехьабисача хилал итт соагIа саг нийслу укхаза.

ХIаьта фу бахьан долаш тIехьависав, тхьовре а шиз балха моттиге хьаи везаш вола эIамсаг Мерешев Вахa? Электрика болх беш вола из гаьла ваха хургва е хьа тайна лоархIаме бехкан нийсденна тIехьависа хургва пхийтта минута? А, из иштта дац. Цхьакхта хIама дац цунна балха ханнахьа хьалара новкъарло еш. Цун соьгIа, заводан Мерешев вахача цIеннея юкъера юкъ а яц гIадж кхоссал мара. Цун дангоие вола саг-м ше болх беча моттигера эггара халагIдола балхаш шийна хьатIaйна гIерташ, бошхагIча болхлошта хьалхашка балха тIехьависа а балхара хьалхагIа дIаваьла а воъ хеташ, из деррига дIадаьлча шийна хьалхашца латта деккар а шийх тийша пачхальлихен балха цхьа участок йита хилар а кхетадеш хила веза.

«Серп и Молот» яхача московски металлургически завода къахьегамхошка хинача вIашагIкхетаре къамаьл дешi КПСС ЦК Генеральни секретаре, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa К. У. Черненкос белгалдаьккхар дикагIйола къахьегамной болзаш санна, во болх бераш, брах ераш а юкъ тIара болзаш хила безига. Ук дешаш дагахь содна укхаза завода наIарашка латташ.

Нйслагlчох тхьо минут яьннай. Бакъда, тIехьабисача болхлой «тIиргэ» кхоачалуш яц. Цхьана эIашагI а кхиатта хьовшалгIа балха арабьнна салийташ бахкина хьайттар сборочни цеха тарен участар болхлой Мальсагова Раиса Марзаганова Лидан. ХIаьта тIехьайисарал соьгIа, Марзаганова пропуси а йоаллаш еналр.

— Мичай хьа пропуск?

— Табельне ю, — йоах цо.

Не ше балха хье а хлачале цуй пропуск табельне минота кхачай-те? Из кхетадеш да. ПIаьрсна дийнахьа ханал хьалха чулхай из балхара, хIаьта ханал хьалха чуводача сага пропуск дIа мича ду. Балхара чуйодаш хьаьвца а шоллагIча дийнахьа хьайоагIаш табельне дIаяла а еача пропусна дукха сагота-м хиннаш Марзаганова. Цу масало хьагойт, балхара сиIагIа чубалара, ма гуьхха тIехьагIа хьабехира уйла йола нах хIанз а заводе болаш хилар.

Контролер... Нала беча балха тIаьхьонам лоаттабе безаш вола саг ва. Бакъда, цу тайпара уйла йолаш яц ОТК контролер Х. М. Султыгова.

— Со хIана социальна оаш, деталаш хьаьца, царга хьаьже сига Iочуяха еза са, — йоах Султыгова. ХIанз сиха яле а итт, тхьо минута хьалхагIа цIатIаре араяла-м дагадехадац цунна. ХIаьта ше 23 минута тIехьайисар дукха лоалам а лоархIам а болаш хIама хетац. Лоадам болаш хIама ца хете а из тIехьайисача юкъа итташ йолча деталашка хьажа йиш яр. цун болх хIара минут а ларxIа езаш ма бий. Балха хаьнаьа цу тайпара уйла йолча наха зехьа ха йоаю, тахан из Iаткъ цхьан бригада, кхоана — цеха, лоамма бIарчача завода балха IаткъаргIа.

Хоаш ма дий, цхьаболча гIуллакхерча наха а къахьегама дисциплина теллаеш хилар. ХIаьта укхазарчар из теллаац яха уйла са дег чу чIоагIъеннача хана гучайоалл планови отдела инженер-экономист йола Мальсагова Висита Iашат. Тахан эггара хьалха тIехьаюсаш а ярий-хьогI из-м.

— Со Аьлта-Юрта ях, цу дукъа со тIехьайисача а отдела начальника хIама алац сога.

Начальника-м хIама оала хургдац. ХIаьта хьа хьай дего эхь а хеташ хIама алац хьогI хьога, Мальсагова? Из ма дий керттердар: шийца цхьана болх беча наха хьалхашка бехк хетар.

«Электроинструмент» завода хьалхашка гIолла хьалдагIа вIаштIардаь цIенош. Цу цIеношкара аре а аьнна заводе хьакхача эггара дукхагIа езе а итт, хьаштдале пхиъ минут мара езац. Из миттa дале а 25 минута балха тIехьабисаб завода технолог Т. Н. Черныхи ремонтно-гIишлон участка штукатур А. Г. Борнева. ТIехьависав ремонтно-механически цеха слесарь-инструментальщик А. С. Мугалиев а. Из дециж тамаш йолаш хIама, шоай наIарга йоалкача заводе хьабахка тIехьабисар.

Иштта гайна хьабахкара дикка бахьан доацаш а ба уж. Бахьан цаI — коллективах дог ца лазар, заводе цIаьхха дешаьтта юкъе юкъ [...].

Нйслагlчох ах даьннад. Шоай хаийнахьа балха хьабаьхкараш чуйнна къахьегаш ба цо-шоай моттигашка. Нхычар санна дика толамаш доахаш хьайоагIарех а укхаза сборочни цеха коллектив а. Бригади хьисапе къахьегаш я ия. ТIехьависача, балхара хьалха лIамахача саго хьа ца деш дисар Iатнъ ерригата коллектива. Цудуxьа хIара саг лакхара бехктокхам болаш хила веза. Цу цехе болх беча дукхача дикача къахьегамхошта юкъе, хала хете а, болаш ба дисциплина во ераш а. Дисциплина во а ца аьлча фу аргда ах сахьата тIехьабисача нахах. Царех ба юцача цехера слесараш-сборщикаш М. А. Костоевая Н. А. Газдиевая.

Цу тайпара дешаш ала доагIа механически цеха шлифовщица йолча З. Д. Цицоевах, № 43 йолча цеха штамповщицех Л. В. Гуцариевах, Р. Х. Джандиговах, автоматчиках М. А. Чербиевах.

Из деррига сурт бIаргадайра завода кулгалхошта, царна уйла е хIама да укхаза. БIарччa хьанийчча «Электроинструмент» завода коллектив цхьоагIо-барт болаш, къахьегама толамаш во доацаш яле а, цхьаццa болча болхлошца (бригадашка,. цехашка беча къахьегама дисциплина тоалра лостамах болча балха де довараш дукха да.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ДАЬХЕ ЛОРАЯЬЙ ЦАР

ТIом хьайнеб! Мел боккха бала, сагото тIаккоечаю цу дешаша. ДIаихача зазваьнгахьа саготон хIалаьхьхилари мара кхы дика денадаш по адамленна. Дукха хIамаш ла дийзад вай халкъа а. ХIана а керда я тхьо миллион болча советски наьха синош даьхача Сийлахь-боккхача Даймехка тIема лераш.

— Цу тIем тIа дакъа лаца дийзар тха дезала а: даь — Алексей Тереншев тха кхаь вешийн.

Вешта, даь-м пачхаьа бахьан долаш хьалхарча импералистически тIем тIа латта а вийзав. Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа кхетадаьа по: боаьдар хьаьгахьа да, тIаккха, революцегахьа а ваьнна. Ставропольщине кIайгвардейски бандаш тIалакьеш хиннав Советски Iаьдал чIоагIдар дукьа.

ТIаккха чакхбаьлар гражданский тIом а. Юха моттаотабе безаш бар халкъа боахам. Юрта боахама коллективизаци еча хьинаре дакъа лоац.

Цхьабакъда, юха а мархаш къахьегам юкъагIа бакхем из геро бе а делла социалистически Даймохк лорабе дIаоттен дийзар советски халкъа. ТIаккха а юстаре валанзар къамара революционер Алексей Тереншев — тIем тIа вахар. Даьна тIехьа фронте балар къонахи а.

ТIом хьовча хана Шелковская яхача станице вар Дмитрий. Цигара тIаьхьйха вигар эскаре а. Юххьанца эIагIболча командирий курсаш йоахаш хилар.

Эггара хьалха тIем тIа эттар из Крыме. ТIехьашка боалача вай бIуна тIера моастагIчун теркам дIатувлабеш яр Дмитрий командир а волаш хинна пулеметни рота. Шоашта тIадаьлла хинна декхар кхоачашдир цар. цхьабакъда, массехк мара дийна висанзар. Цул тIехьагIа, уж юхебисараш. Нерченски пролива дехьа а баьнна, шоайчарех дIаахийттар. ДIа-хьа бийкъа баьннача тIехьагIа Сталинграде дIабохийт уж. Укхаза а турпал санна лийтар Дмитрий фашистех. ТIема гIулакхаш кхеташ леладарах Шеча Байракха орден еннай цунна. Хала чо а хинна дарба дайташ дукха ха лийначул тIехьагIа демобилизаци ю цунна. Цхьабакъда, тылa а цхьаннахьа воацаш сацац из. Парте райкомо бехктокхаме задани ду цунна. «Черлаенский» колхоза партийни организаце секретарaла хьожаву из, хIаьта из дикхар цо дизза кхоачаш а ду.

ХIанз персональни пенсионер ва из. Кагирхошта юкъе болх бу, школьникаш болча хул, колхозхошта хьалхашка къамаьлаш ду.

ТIемо бе-беча оагIорахьа дIа-юха бийгъаб вежарий. Письмош дIа-хьа кхахьийтарна мара кхы бувзам хиннабац царна юкъе. Уж а кхачацар наггахьа мара. Сиха хувцалора адресаш. Дукха ха йоалар вежараша шоайла вIашш, фу хьал ди ца хоаш.

Инарал Киричак командир а волаш хиннача дошлой бIуна нийсаелар Григорий.

Цкъа Григоре эскадрона приказ делар цхьан юртара немций араккоьса аьнна. Хьал сиха дайза а дайза, телача моттигашка гIолла тоьба тIа а баха, оагIонара цIаьхха чухьайнта дов доладир Григоре бIухоша моастагIчоа духьала. СатIарбаьнна фашисташ удаш бар. Цхьабакъда, дошлоша дIадехкабеш хьа а луацаш, йоараш детташ легабора уж. Из тIом беш дукха трофеяш яьхар. Из операци дика чакхъяьккхарах Григорена ЦIеча Седкъа орден елар. Кхы а дукхаза данча лаьцар тIемаш деча. дукхаза тийнад соьгIаташ а: Александр Невске орден, Перекоп яьккхарах III степена Кутузова орден, Новый Бут яха станица яьккхарах — III степена Богдан Хмельницкий орден.

Эггара тIехьагIа Григоре баь тIом Украине Пересадовка яха юрт йоаккхаш баьр бар. Юртара араккайсар фашисташ, цул тIехьагIа дIахо уш латха а баь ераш болхаш, кIийле а латта лаьттача немецки танкашта дIаьхха доа ахьадаьд ахкарна. Вай дошлой дукха боабаьб цу тIем тIа. Уллуь цийнача йоккхача тоша пхона герг хийте ла Григорий Тереншев а. ХIаьта ординарецо цигара хьахаьххоай командир сий а деш дIаволлар дукха.

Фашистски хьотIеш доадеш хинна воаараш юкъера эггара вIамагIа вола Петр Алексеевич. Стрелкови рота командир хинна. Немций тыле чувзар, тIема кхоачам чубола цар складаш дедхийтай, тIема чIоагIалешаш йолаьй.

Цкъа тIом беш волаш чов хилар цунна. Вайрячул тIехьагIа юха а тIем тIа воккхийтaга дийхар. ХIанз вIашт вIалла гаьна боацаш бар вежарий тIом беш, хIаьта а царна хайнадац из. Шийна нийсбеннача дошлошка хийттад Петр Алексеевича, Тереншин Григорех дола хIама хац шоана яхаш. Юххера а, вешийца хинна цхьа бIухо кхийттав цунах. Цо дийцад Петр Алексеевича Пересадовка яха юрт йоаккхаш цун воша турпал санна латаш волаш вер. Цигача из тIом дагабехаб вешийна. Цу хана акхар танкови рота Григорий а юкъе волаш хиннача дошлой бIуна оагIув а болаш латаш хиннай, хIаьта цу тIем тIа боабаь советски салтийн эсараши дIабохкача хана а цига хиннаб Петр Алексеевич а волаш бола бIухой, хIаьта а царна юкъера шийн воша нораьльнац цунна хьежача.

ТIом дIахо беш бар. МоастагIа боккъонца новкъаьа оьлаьмаьацар. Кхы а доракъгIа хатер Петр. Къахетам бацар фашисташта цунга хьара.

Юххера а, хьатIаьттар чIоагIа сатийса Коталон ди. ТIемалой - коталонхой мархаш къахьегам дIаболабе цIаухаш бар. Шоай станице веккхера Петр Алексеевич а. Юххьанца машинно-экскаваторни станце, цул тIехьагIа МТС-е болх бар, укх тIехьарча хана Каргалински станице коммунальни боахама отдела электрик - контролер волаш болх баьб. ХIанз пенсе тIа ва, хIаьта а къахьег цо кагирхошта патриотически кхетам балара. ДIаюха къахетаьш а кхухьийташ бувзам лоаттабу цо шийн воша дIаведда воаллача Пересадовски юртарча школьникашца.

У. БУЦИЕВ.

Покзол дехьара

КУБА РЕСПУБЛИКА. Мехка хIинца болх беш я шекара эра хьекха 3,5 эзар комбайн. Укх шерарча соьгIа [...] новкъостала чувоаргба 60 процент соьгIа шекара эра хьувегъа.

«Богемия» яхача журнала тIара даьккхача сурта тIа: советски кубински специалисташа цхьаьна модель а оттаь хьаи «КТП-1» яха комбайн.

ТАСС фотохроника.

Къам мукъадаккхара фронто тIахьожам лоаттабу Сальвадора территоре кхоалагIча дакъа

— хьанхайкадир Сальвадора Коммунистически парте генеральни секретаре, Фарабундо Марте цIерагIча Къам мукъадаккхара Фронта Керттерча командованне член Шафик Хорхес «Трибуна популер» яхача швейцарски коммунистий газета ше интервью луш. Интервью лоацаъь луш а.

Хоржамий фарса новкъостална Сальвадора президентски кресло чу йоаве лерхI США администраце демохристианий викал Хосе Наполеон Дуарте. ТIаккха вокхо США-гара новкъостах дехаргда Гренада генерал-губернатора, ЦРУ марионетко Поль Скуна из дийххача тайпара. — Иштта я Хорхе Хандала яь вывод.

Цунна хетачох, дукха ха йоацаш сальвадорски «Iоажала эскадронаштей» уж вIашагIъехача Националистически республикански союз яхача эггара аьттехьарча парте лидера Роберто д' Обиссонна критика ярца США-с дийрхIар ши хIама дар. Цхьан оагIорахьара, цо аьнна голосаш дукхагIа гулъяра новкъостал де таръу цар фаворита Дуартена, вокха оагIорахьара, «сага бокъоний га доах» аьнна хетийташ американски харжарлой безам дукхагIа тIагIоргболаш хилийта гIерт Рейгана сибат.

Сальвадоре хоржамашка дакъа лоацаш хиннача партеех цхьаккха а халкъа бокъонца дола хьашташ хьаллоацаш яц. Беррига кандидаташ — цхьатарра нах боабенга нийса доархIаш хьелабадаьца коррупце ушалийла чулхаш йола хьалхагIа а деиз яйза политически фигураш. Иштта да революционни лидера хетар.

Хандала белгалдаьккхар, «уж кандидаташ . къам мукъадаккхара Фронташ переговорий истола хьалхашка Iо а хайна политически дакъаца дош къовсталара духьала баьнна» хилар.

ФНО—РДФ (Революционно-демократически фронто) хIанзза хьакхайкадаьча конституце законносташ дархIа,.-хоржамех хьалх[...] а но мара. «Оаха хьалхагIа а дIаьхад, — хьанхайкадир Хорхе Хандала, — цIаьхха а ях, халкъа революционна тIом дIахо бергба хоржамаш хилален, долацш, хиннечул тIехьагIен. Кхыча дешашца аьлча, хоржамаш — из духхьал Iаьдал дIа-юха доккхар дукха лоаттабу реакционни къам дехкачен политикашта юкъера къовсам мара кхы хIама дац...»

Центральни Америках лаьца Киссинджера Къаман комиссеи яьча льссача доклада тIера предложенеш — из да дIахо тIом бар. США-ес масса оагIорахьара Сальвадора герзашцара низаш хьал а лоацаш, цу мехка американски агресси шерьяра процессо доал деча хунта эскаре вахар ше деррега а КIайча цIени Пентагонен мукъагIа дахарга кховчадир гIулакх. Киссинджера комиссе доклада тIа теоретически бакъаьль хьаоттаьба Гондурасе практически чакхйоккхаци йола Рейгана плаь сенах латт аьлча, из латт, Центральни Америкаа цIаь шийн тайпара США протекторат ярах.

Сальвадоререча тахана[...] соотношенех ше ду[...] цаш, Хандала белгалдаькхар, Морасан яха департамент; Ла-Уньони Сан-Мигели яхача департаментий къулбсацехьара районаш; Хунуарами Чилагуян яхд муниципеш (Усулутани Сан-Мигели яхача департаментий къулбехьа); Гуасапа—Синкера—Тенансинго — Текутепеке район (Сан-Сальвадор, Нусантлан, Кабаньяс яхача департаментий территоре тIера); Сан-Висенте яхача департаментера Чинкоатепене Серрос де Сан-Пудрон; Усулутан яхача департаментера Сан-Августини Трес-Кальеси. Санта-Ана яхача департаментера Лос Аноьос ФНО подразделенеша бизза тIахьожам лоаттабеш хилар.

Къам мукъадаккхара Фронта тIахьожама кIал йола территоре, аьлар компарте генеральни секретара, Сальвадора кхоалагIа дакъа да. Цул соьгIа, дицде дезац, партизанаш, ма дарра аьлча, беррига мехкна гIолла шоай тIемаца лелаш хилар.

ТIом латтача укх кхаь шера вийнех чоьнаш яьъ 15 эзар саг къаьстаа доал деча хунта бIуцара. Плен воалаваьа 2.350 саг, царна юкъе — оборона министра заместители итташ эпсараш. Партизанаша хьадаьккхад тайп-тайпара 5.700 герз, цу дакъе кхыметтах артиллерийски йоккхий тоьпаш, массе калибрах йола бIаьш эзараш снарядаш, Iаьальмате дукха кхыйола техника, цу дакъе — 200 раци.

Сальвадора къам мукъадаккхара Фронто тIем тIа коталонаш йоах халкъа цIерагIа латаш тхо долаьдаь, белгалдаьккхар Х. Хандала. Фарабундо Марте фронт — из халкъа дулхах-цIех хьахинна я, цунна дага латтараш, цунна дезараш, цо сатувсараш да цо кхайкадераш, — иштта йоахар ФНО Керттерча командоване кердача шера хетадаь даьча кхайкарая тIа, — белгалдаьккхар Сальвадора компарте генеральни секретара, юххера шийн къамаьл чакхдоалаш хьа а кхайкадеш: «Тхо кхерам тIатувсаш дац е тIатувсалургболаш а дац Америка ВIашагIкхийтта Штаташ санна йолча низ болча державанa. США халкъо ди тIехьа дикагIа кхетаду, нагахьа санна шоай администраце тха мехкашта духьала агресси а ца лелайоре, Латински Америка правительстваьи герзашцарча низийн гIулакхашта юкъе а ца гIертаре, тха континенталдарa шийн отношенеш хилареш кхерамзлена ларда тIа латташ хургйолга».

(АПН).

МОСКВА. Мах бакъ вартбоцаш дуккха материальни духовни памятникаш да столица музейшка. 80 сов гIолча музейша — исторически, художественни, естественно - Iилман, кхечар — боккха Iилман культурно-просветительски болх бу. ХIара шера миллионаш нах ух цига — москвичаш, шехка массе мигIингера, доззол дехьара хьашаш.

СУРТА ТIА: Пачхьалкхен исторически музей цхьан зале.

В. СОБОЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

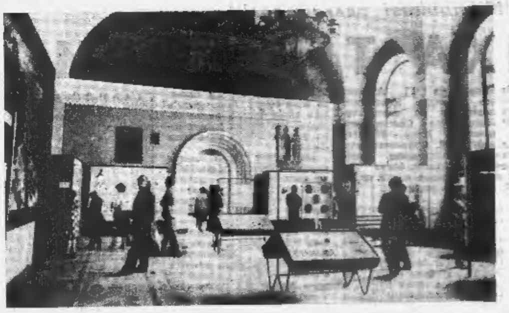

ПАТРИОТИЧЕСКИ ИЛЛЕ ФЕСТИВАЛЬ

Сунженски районни культура ЦIагIа гулбелар художественни самодеятельноста коллективаш. царна юкъе яр хораш, вокальни коллективаш, солисташ маликпаркой. Уж цIанигIкхийтибар тIеха - патриотически илле фестиваль чакхьяккха. ХIана вай республике чакхдоккхаш да Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизара хетадаь художественни самодеятельноста хьажар. цуьна чуйоагIаш яр сунженци фестиваль а.

Хорашта юкъе тоаш хилар «Ассиновский» совхозера коллектив. Совхоза, конссерви завода болхлоех, шоферех, механизаторех латташ йолча цуьна юкъе ва тIехь итт саг. Программа а дикка уйла а яь отталь яр, дуккхагIча дахьке ва латтар советски композиторий Ю. Саульске, Ю. Милютина, М. Блантера иллеех.

Совхоза коллектив, цул совгIа, дахьтта а терказ тIаоанш яр алебгта тIехьа анзарга ярсай хадкьа музыкальни инструменташца дIалохкаш ансамбль хилар-ца. Хора а ансамбла а нуллагIо ва культура - сердалой республиканска училища выпускник Грекоа Сергей.

Фестивале кIоарга мадан доза а хьехий а программа гойтар районни культура ЦIен художественни самодеятельноста доакъашхоша. Вокально - инструментальни ансамблаца цхьана шоаш дIаоала иллеш дика ьлар Новоседов Валере, Парий Зинандас, А. Шетинске. Цу ансамбла говзал дегIанхувлаш къахьеташ ба цун юкъебоагIа мар-сесаг Шелоумовгlар Раисан Вадима. Шоай дерряга иллеш дегашна кхоачийташ, лирично, кийсача а произведеней доархIам кхеторгболча а хьалле дIаьлар иллеш районни культура ЦIен самодеятельни артисташа.

Хала хете а, иштта дика кийчо ьйцар фестивалага районерча клубни учреждений пхьайолча коллективаш. Репертуар тоаеш а иллеш дIаалара говзал лаккхьеш а дукха болх бе безарех я Аршты ахача юртара, Нестеровски культура ЦIен, Серноводскерча юрта боахама техникума самодеятельность.

Сунженски районе хиннача цу фестивале дакъа лаьцар 150 гаргга саго. Цу тайпарча фестивалашка шоай говзал мишта хьоькаргба ер бутт чакхбоалаш Наурски, Шелковской районашкара самодеятельни артисташ. Цунга кийчлуш ба Малгобекски, Ноажй - Юртовски, Веденски, Советски, республика кхычa районашкара бараш.

А. ЗАНТОВ,
халкъа кхолламен культпросветбалхаш республиканскн Iилман - методически центра вокхагIвола Iалаша бол-ло.

УНАХОШТА ДУКХА ВЕЗАШ

Ая бийса яьнне хе яр Грознерча сихха медицински гIуллакх дечa больница шоллагIча хирургически отделене хала цамогаш йола цхьа къона кхалсаг йоалайнча. 1979-ча шера Iай дар из. Дийнахьа сарралца операцеш еш хинна лораш а IапIьмате чIоагIа кIадбенна ординаторске кIезига салаIе дагахьа Iохайшабар.

Цу отделене мел воаллеш вар а сихха. лорий гIо эшаш а лазар чIоагIа сиденнача зена воаллеш а хиларех дарий а хац, эIаммига отделене гIар-тата хилча унахой сомабаьле, ладувгIаш хулар.

Хьачуйоалаеш чIоагIа узамаш деши 40 градус йоазан йолаши хинна къона кхалсаг дукха ха ялепа тхе палате мукъа лаьттача менга тIа Iойилпер.

Цу бус декурий хиннача говза куллаш долча хирурга Чапанов Саварбик Николаевича «гнойни-мастит» яхача лазарех печерa йоаккхаш операци я яь, паргIате яьнна кхалсаг са хилпенца небарех йовллаш хьо ца кхеташ иллер, бакъде, Саварбика-м массазк минуте массаза яла унахочунга ладувгIаш дIайнжар из бийса.

МассагIа аьнй цу тайпара бийса хирурго болх беча укх ялдайтта шера. Уж дувцилга йоацаш дукха я. Саварбика шо дувц: «ЦIаккха сона йицлургйоацаш яр бархIе шу хьалхара цхьа бийса. Отделене воалавир урсаш дийтта хала човнаш яь цхьа зIамсаг. Уйла в ха яцар, цхьа урс дерах кхийттадар, сиий пка коалуш бацар. Сихха операци е воалавелар со сай гIончашца. Дега тIекхаьчача, цIий зьалтеррадеттеш урсо яь йокхха чов яр. ПIелгаца цIий сецадеш. чов дIа а къуллеш, дог тега волавелар, бакъда, со тийга воаллаше а, сай бе доалла дог сецача, бIаргашка боад техер сона. МассагIа уйла ессар керта чу...

БIаргаш IотIахьежеш лаш латта пол санна вола къона зIамсаг, отделене наIарга елхеш латта цун нана. Кхы наь бац-теш са, эхьна, сейк цхьан юкъа дог кхоердадир из. Амма, уж еррига уйлаш цхьан-шиен секунда чакхъяьлар са керта чу гIолла. Дог зьа бе а делла, массаж а воалавелар со. Йокхза юкъ ялале из болх бе доладелар».

Из Саварбика вувца зIамсаг хIана болх а беш, вахаш ва. Ше дийна мел йоакхача хана ше Чапанова декхарийла лелаеш а ва.

Хирурге болх аттачарах боацилга массерна а хоьш да. Операци еш воаллача цхьа дагадоацар нийсденча, хирург хинна ца Iеш, терапевт, кардиолог, иштта кхы дIахо мел йола лорий специальностaш йовзаш хила веза из. ХIаьта Саварбика гонахьерчарна, къаьстта цо дарба даьчое дика хоа уж говзалеш цу хирургах йоаккилга.

Из болх дег тIара безабенна воаца саг кхоачалургвоаццача тайпара тамашийнача наьхъеца кхаьчва Чапанов хирурга говзале. ВоргI класс чекхзачуя тIаьхьагIа балха ваха везача этттар кхуешвоагIа зIамсаг. Шоаш бахьача Киргизски ССР гIишлошъеча балха вехар из, бакъда, дешар дIаккоссензар. Сайрийнарча школе деша везар. Атте дацар саррецца тайп-тайпара деза балхаш а дахь чуванчуя тIаьхьагIа дешa ваха а уроваш Iомаш а, бакъда, из ше деша аьнна зьалхашка оттадаь дексар. шоашаш ца деш Iе лаьркIа вацар. Дика чакхъякккар юкъера школа, амма дIахо деша ваха торо дика яцар. Масекк шера кхы а гIишлошъеча болх бир Саварбика.

Диц ца луш дага леттеш цаI дар — институте деша гIолга. Массеза шу дахьначул тIехьагIа Киргизски пачхьалкхен медицински институте деша дIаот Чапанов. Къахьегам дика байзаш зIамех бIу ца къомебаьш волча цо дешара жуп дика дIаьлу. 1968-ча шера институт чакхъяьккхинга а, Кадамжан ахаче посалкерча Центральни районни больница болх бе хьонову къона хирург.

Саварбик балха вахача хьалхарча деношка больница болх беш хинна хирург ва а воацаш, кIалйисе цамогаш хинна йоалаьча кхалсага операци е езаш моттиг нийсъелар цунна. Хьачуйоалаеь пхийтта минут ялале операцини столе тIа Iойиллар кхалсаг. «Аьттув балар дерий а хац, е соца хинна медсестра йоккха опыт йолаш хилар дерий а хац, са ирза, операци дика чакх а яьнна, кхалсаг тIехьагIа йирза дIаяьлар»,— аьлаш, дувц Чапанова ше.

ДIахо а доладелар сатам баьнача дега сатийна доаца вахар. 1971-ча шера Грознерча № 1 йолча больница, хIанз сихха медицински гIо дерa больница шоллагIча отделене хирургалла балха вера Саварбик.

Дукха я цу хено дена яь чоалхана операцеш. Дика аьттув боалаш а, цхьаза хьоазам хулаш а моттигаш нийсъеннай цунна, бакъда, цIаккха а бехкдоцаш хиннеац из унахочун унацIвно. Лор хиларал совгIа, унахошта вола психолог а хинна, хе тIа этттача санна латт ше болх бечa ялдайтта шера. Цудухьа кейоал цун дукха ха йоацаш хиннер санна йолча операцеш. Из яр II-ча группе инвалид а йолаш, паралич а хьаь чу цIий десса а лазараш долаш матта уллаш хинна унахо. КIалйисачул тIехьагIа хIанз Саварбик болх беш волча кхоалагIча хирургически отделене йоалайнр из. Чапанов вар цунна операци яр. Дийна юсаргья алга доацаш, 5 метр йолча йиткъача кишечникаха 60 сантиметр мара йисацар гIеьтьа, бакъда, хирурге говзача кулгаша вазар Iовжалах котдаьккхар.

— Эггара зачагIа малагIа операци еш хет хьона, — аьна шийга даьча хаттаре жоп луш, Саварбика йоаш: «Эггара халагIа а эггара аттагIа а аппендицитех операци еш хет сона. Из иштта хеттал массалаш хинна са балза опыте».

Саварбик шийна хирурге болх бахь Iеш вац. Из ва больница халкъа тIехьежама головной группа председатела заместитель, новкъостий суда председатела заместитель. Шийна боллаш а общественни декхареш а цIена кхоачашдеш хиларах бакъа новкъостий мерзIаш а сий деш а ва из. Саварбика уллув болх беш ба из хьехамча а волаш шоай балха ниъ дIабоддаь хIанз бакьа-дика хирургаш боле Дзауров Альмад, Гаiев Руслан, Мукин Сергей, иштта кхыбареш зIаьта г. Москва ординатуре ва цо балха говзал практике кераерзае гIо дань Богатырев Башир.

Сега вахаре мел воадебеча таракх тIе дуя цIагIа а еро а — масса моттига цо мел даьр. Цудухьа бегтаддаккха воа сона шийн интернационально дезале хьаьаела а боагIа кхетам луш а да Саварбик хилар. Мукъача хено шийн кхаьвоIаца советски хьисаперча вахарех массалаш кгувелаш, церна хьехам, кхетам луш, уж интернациональни дог-уйла йолаш, Даьхен безза боле кхонгаш зургбелаш дьалхеберe хьакъехьа шийн цIенньацца дагаувлаш хул из. ХIаьта кхахьегам безза береш Iомадалга цер дезала кертере дар да. Дезалера эггара зIамагIа вола Мухьмад шийн да санна хирург хила лоаш ва. КIаьнка Саварбика болх безабелар а цун къахьегам нага пайдена хилара масал да. Кагийче берашта хозадар, дикадар ма дезалой. ХIаьта Чапанов ше цIаккха кIаьд ца луш наькъа вазар Iовжалах котдаза дега ва.

Хь. АУШЕВА.

Эскаре гIулакх деш ба вай мехкахой

Аз доккхал ду

Цхьа шуи ах шуи хьалха граждански декхар кхоачашде Советски Эскаре гIулакх де тIаинйхар со. Цу хана Старосунженски юкъера школа йисте а яьккхий шин шера Грозненски цIенош деча комбината монтажникалла болх беш вар.

1982 шера эттар со Алма-Атински гIишлой техникума гIишлошъерий отделене. Военкомате терхалдир из гIулакх. Со хьокайар тIемагIишлонхой доакъошка.

Эскаре гIулакх де вахача юкъа са аьттув баьнаб цхьаькка шиъ гIишлонхочун професси кераерзае. Цхьан бетта дешара комбинате дийшачул тIехьагIа сох хилар стропальщик. Массехк бутт хьалха сона тIадиллар бехктоккхаме декхар — сох вир отделене командир. цуна цхьана со вар бригадир а. Болх дика боаш хиларa со хьонаву кхаь бетта деша. ХIанз са я цхьаькха а цхьа специальность — слесарь - сантехник.

Тайп - тайпара моттигашка нийслу тха вахаре. Иштта декабрь бетта сайрийла бахьиа хьалйттабар тха подразделене командир капитан О. Тамелаеви участка прораб Г. Белевки. Натехха лаьттап кIала Iобилла безаш бар электрокабель. Из-и сел хала хIама а дацар болх бийсанна дIаболи а бахь Iуйрийна троллейбусаш йолаллалехьа деррига де везар чакхдаккха дийзалга мара. хIана аьлча, из кабель троллейбусаш лелача 20 метр совгIа шерача некъа кIала гIолла Iобилла безаш хилларах. Сай новкъосташца хьетIайнмар оаха из декхар, дизза из кхоачаш а дир.

Дика новкъостий ба соца эскаре гIулакх дераш. Царна юкъе ба украинцаш, эрсий, узбекаш, азербайджанцаш, вай мехкахо Эдильгириев Анти. Дукха кхьабараш. Аз доккхал ду дIайча коллективе а кхьача эскаре гIулакх дарех.

И. ТОЧИЕВ,
ефрейтор.
Р. АУШЕВА сурт.

Вахар — Даьхе лораяра хетаде

Советски Эскаре гIулакх деча кагирхоех ваI ва укх сурта тIа лоаха гуш вола Эльбиев Хаважи.

1982 шера октябрь бетта СГПТУ-11 чакхъяьккхачул тIехьагIа практике вер Хаважи эскаре гIулакх де ваха ха хьатIакхаьчача хана. Дешарца а болх барца а цхьана зIамсаг дукхаезаш вар спорт в. Тренера Адаменко Вячеслав Михайловича кулга а деш «Динамо» обществе еза атлетика секце залятеша ухар из. Дика толамаш даха аьттув а баьнаб спорте. Цуьна 1980 шера еннай цхьоалагIа разряд.

Шийн даго къоабалдаь гIулакх эскаре а дIахохьош ва вай мехкахо. Общественни вахаре а хьнаре дакъа лоац. Подразделенца комсомольцаша из хержа комсомольски организаца секретара заместителалле.

ЗIамсага денал, хьекъал из зуэм дитадац командовале. Тахан гварде сержант Эльбиев Хаважи ва взвода командир. МоллагIча учениеш даьм тIекдина оценка мара лац подразделене бIухошта, цудухьа тамаш яц цун наькха тIа «Советски Эскаре отличник» яха знак лепаш хилар а.

— Дукха ха йисанц са эскаре гIулакх даь вахьнна дIана, — яхаш дувц бIухочо.

— ХIанз отпускера часте юха вахача со хьожаду прапорщикий школе. Са дего къоабалдеш гIулакх да хадроен бIухо хилар. цудухьа Советски Эскаре Iе безам ба са.

СУРТА ТIА: Х. Эльбиев.

Р. АУШЕВА сурт.

Культура хоамаш

ЮБИЛЕЙНА НАКЪАНОДА

Июнь бетта Гудермесски педагогически училища дездерга ше хьалйича деиз тикъаь пхиъ шу дизар. Ше болх беча хава дена цу дешара заведене кийчаьв юхьанцарча классашка хьехархаш. 4-чеи, 8-чеи классашка черчени, къахьегама урокаш луш вола 5 эзар специалист, Цига дийша баьнараш хIанз болх беш ба Нохч-ГIалгIайчене, Ставропольски, Краснодарски краяшка, Къулбаседа - ХIирий, Черсий-Балкхарой республикашка, кхычахьа.

ДегIаенай училища материально - технически база: хьалай керда кабинеташ, лабораторешь, хьалъьяй эзар сага даьрхIа шиъ общежити. ХIанз кхы тIа а хьалъеш я дешара керда корпус, столова, йоккха спортивни зал.

Шийн юбилейна накъа а йоацаш, дика специалисташ кийчбе гIертаж хьайоагIа училища.

ВАХАРА ХЬАЛАШ ТОАДЕШ

Районе бахача кхьа вахара хьалаш тоадалахе дукцаш Старопромысловски райисполкома нах бахача цIенной фонда тIахьожам лоаттабеча инспектора Абубакарова Аминат Умаровнас аьлар:

— Шерагара шерага тоалуш, хозлуш йоагIа район. Цхьайттаьагlча пятилетка шерашка эксплуатаце дIачуденнад итташ эзараш квадратни метраш дола нах баха цIенош. Кердача цIенонна баха хайшаб «Старогрознефть» НГДУ, мехкдаьтта Iилма - тохкама Грозненски институт, «Трансмаш» завода, «Грозтрубопроводстрой» треста, кхычахьара болхлой.

Дукха ха йоацаш районе хьалдаьд эттара хьалхара бIаьзала яIштIардаь цIа. Хьалъяьй 240 бера даьрхIа шиъ детсад, керда школа, хьайийлай берий клуб, аптека. ХIанз хьалъе яла йоалл шиъ нен ду бассейн болаш берий поликлиника.

Р. АЛИМОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ПАССАЖИРИЙ ТЕРКАМГА!

1984 шера 1 июне декъа кхеа расписанегIа самолеташ лелае йолалу Грозненски аэропорт. кудуьча дIаэоейт оаха керда рейсаш хьеслания хилар укх тайпара марршруташ а болаш:

ТУ-134 САМОЛЕТАШЦА:

	Рейса номер	Аэропорта цIи	Грознера гIетта ха	Йолача метте дIакхоача ха	Грознера арайоала денош	А/билета мах
	6465	БРЕЖНЕВ НИЖНЕВАРТОВСК	21-20 / 21-20	00-10 / 03-35	2—4—6	35 / 54
	6513	СИМФЕРОПОЛЬ ЛЬВОВ	12-20 / 12-20	14-35 / 17-25	1—3—5—7 / 1—3—5—7	34 / 41
	6491	ХАРЬКОВ РИГА	07-50 / 07-50	10-00 / 13-15	3—5—7	25 / 52
	1	2	3	4	5	6
ТУ-154	6509	ЛЕНИНГРАД	16-20	19-50	2—3—5—7	46
ЯК-40	Е-20	ЕРЕВАН	12-50	14-55	1—6—7	20
ЯК-40	С-610	ВОЛГОГРАД	14-15	16-10	3—5—7	20
ЯК-40	С-56	МИНВОДЫ	15-15	16-20	ХIАРА ДЕННА	11
	С-56	РОСТОВ	15-15	18-30		19

Самолеташ лелара хийцах бола бола хоам шоа башь а шуга Аэрофлота агентство укх адресагIа: г. Грозный ул. Полежаева, 9/32, телефон: 2-75-46, 2-36-08.

НАЬКЪА ДАХА ХЬЕХ ОАХА ШУ!

Аэрофлота агентство.

Грозненски педагогически училище 1984 шера 20 мае 12 сахьат даьлча хургдолча «хьайийллача наIарей дийнахьа» хьехьех 8—10 классашкара дешархой.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 МАЙ
II ПРОГРАММА

18.25 — «Чародей таица» яха тележанрови фильм.
17.20 — Дешархошта. «Николай Бауман». Художественни фильм.
18.55 — «Нохч-ГIалгIайчене».
19.15 — «Халкъа кхоллам» (нохчий меттала).
19.45 — «Объективно бола бу».
20.00 — «Бийса даьнъала хийла шун, бераш!».
20.20 — «БIаьсти денз кийчо долалу доакъар».
20.35 — «Эрзи» яха республикански фотоклуб.

18 МАЙ
II ПРОГРАММА

16.25 — «Товарищи потомки» яха телевизиони фильм.
17.35 — Экономика нарттера декхар. «Бригадо юкъейоалаю хозрасчет».
20.00 — «Бийса даьнъала хийла шун, бераш!».
20.10 — «Телехьахархочо хеттар ду, критиковать ду. Хьехамаш тел».

РАДИО

17 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — КПСС ЦК апрельски (1984 шера) Пленуман решенеш — вахаре! «Дешархой хьакъехьа Iомабара — керттера тергам» (эрсий меттала).
11.15 — «Къахьегама красственни мал». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла» яха радиожурнал (эрсий меттала).
11.45 — Музыка (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, юрта боахама хьалхалаттараш!», Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Шура дукхагIа яхара» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Халкъа тIахьежам бола беш ба» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Санкъердамча доттагIашта шийъа» яха эстрадни представлени.
17.29 — «Къона оазаш» яха концерт.
17.57 — Халкъа музыка.
18.21 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.

18 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — «Иразача махка бераш да тхо». Концерт-композици (нохчий меттала).
11.15 — «Хьинарeча къахьегама шераш» (эрсий меттала).
11.30 — «СалагIара минуташ» (гIалгIай меттала).
11.45 — «Сийлахь - боккхача Даьхен тIема тептар. Одесса города турпала гIулакхаш». Беседа (эрсий меттала).
15.15 — «Кагирхой позамера интернационализма тема» (нохчий меттала).
15.35 — Реклама (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагIий оазаш» (эрсий меттала).
17.31 — «Ше сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Йоацьар нийсдара — хадданза теркам» (эрсий меттала).
18.40 — «Вахара хьисап — советски» (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — «До-ре-ми-фа-соль» яха эстрадни обозрени.
17.40 — Гаьнарча шерий иллеш.
18.10 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.
18.43 — ДIаолекх Халидов Руслан.

ХIоттам

Тахан республике гIолла Грозне хувцалуш мордаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 23—28, Грозне 26—28 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кховна хувцалуш мордаш а йолаш, йочан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 10—15, дийнахьа 23—28 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Луиза Ичаева Наурски района С. М. Кирова цIерагIча комсий совхозе 4-ча разряда лаборантка йолаш болх беш йола шу совгIа ха я. Лаборантка болх баь а ца Iеш, кхыйола чоалхане а бехктоккхаме а операцеш тоаме кхоачалгIьо Луизас. Цул совгIа, совхоза общественни вахаре а хьнаре дакъа лоац цо. Цудухьа коллективе лоархIаш а сий деш а я Ичаева.

СУРТА ТIА: чхьагIара анализ еш, цун чIоагIал мишта хьожаш я лаборантка Луиза Ичаева.

Дж. ТОХТАРОВА сурт.

Iилмо — юрта боахама

Гаьнашта лаьрхIа рентген

Шоай киъ медицине дIаболабаьча рентгеновски зIанарех шерра пайда яц хIана юрта боахаме. Гаьнашта карантино оттаярах лораярах болча Еррисоюзни Iилма - тохкама технологически институт специалистaша лучеи тIа эггара хьалха кийчъяьй сов лучен кхычен юртбоахама культурай лазараш рентгена новкъосталца диагноз увттапра метод. Вирусологашта дIайийнача хIамашта хула лазареш довз мут лелача машйи хен хьоаскйн доаттам хувцабаларех, дулха гипертрофехи некрозахи. Цо йиш хулийт дIаегIача гаьнашта шоай хиннахьа выбраковка е а хьуькъама доккха зе деш дола вируси лазараш ца даржийташ сомий бешамаш лорае а.

Вай мехка рентгеновски зIанарех эттара хьалха пайда нийцаб арахьара тIаьйтача боамбе поша летача, битиъа хьоаса болча египетски хлопчатника фуй партена карантинни энтомологически экспертиза яра. Цув личинкаш — генарга юкъе боалла нIана хьагучабаккхара хьалха специалисташ лелаеш аикха цхьа способ яр — кIодашца е лаьрхIа цу гIулакха хьадаьча урсашца хIара нартеццаре эзараш генараш атт Iаделга.

Гаьнашта тохкам бера Московски Iилма-тохкама рентгено - радиологически институт конструкторски бюрос хьалй гаьний карантинни служба системе тоаме пайда эцаш йола АРС-1 яха лаьрхIа рентгеновски аппарат. Цунца рентгено - экспертиза яра метод тоьал атта йайдана а л. Цу тIа а лаборанташта кхераиен гаьнашта зуламех яц из, хIана аьлча цо кIаьла зIанараш оалаш яраш та генераци ю хьалхагIа пайда эцаш лелаьча рентгеноаппаратийчул бIаьхагIа йолча талгIеша.

Гаьний карантиннан лораярах йолча Еррисоюзни Iилма-тохкама технологически институт специалисташа рентгенографе методаца хIанзе а хьагучайоаккхаш я сомий гаьнашта хулача дукхагIа даьржача лазарех цхьаьне къайлагIара форма — гуттаперчевость. Цо йийхьар даьча, тIаккха гаьний шелала дукхала оттаялара циз мелбу, анфекци латара гIо ду. ХIаьта лазар кхийта гаьнаш дукха ялалехьа йокъалу. сом луча гаьнаша, бурилгаш некъий хилара чIонакаш Iолегара бахьан долаш, хьувкъам геттара лохбу. Гуттаперчевость бахьан долаш бовш бола Iажий хьувкъам 80 процент гаргга бе.

Рентгенографе методах пайда эц сомий гаьнашта хулаш дола цхьаькха тайпа — полиферации, кхыча тайпара «гIаш новраш» оалаш дола, Iажий, кхорий, айвай геттара дукха тиъовронгаш латаш хиларца белгалдоалаш дола лазар хьагучадаккхара а. Из лазар кхийтта гIа маьлхара дода. хIаьта сом бесаза баьле кагий, чана боаш, шекари кхыйола пайдане веществаш кIезига йоахкаш хуа.

ХIанз цитрусови, комсий, хьачий, боалий гаьнашта а рентгенографе метод кийчьеш ба институт вирусологаш.

Яков МОРДКОВИЧ,
юртбоахама Iилмий кандидат.

(АПН).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктоккхама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехьаш — 2-85-64; корректорске — 2-89-68.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-68.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00108. «Грозненский рабочий» издательства типография, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2236.